

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA NÁRODOHOSPODÁŘSKÁ

Hodnocení úspěšnosti hospodářské politiky zemí Visegrádské skupiny

Evaluation of the Economic Policy in the Visegrad Group

Student:

Bc. Jan Štěpánek

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Milan Kaštan, Ph.D.

Ostrava 2015

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Jan Štěpánek**
Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6202T027 Národní hospodářství
Téma: **Hodnocení úspěšnosti hospodářské politiky zemí Visegrádské skupiny**
Evaluation of the Economic Policy in the Visegrad Group

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Teoretické aspekty hodnocení úspěšnosti hospodářské politiky
 3. Ekonomický vývoj zemí V4 po roce 1989
 4. Posouzení úspěšnosti hospodářské politiky v zemích V4
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kol. *Hospodářská politika*. 3. vyd. Ostrava: SOKRATES, 2012. ISBN 978-80-86572-76-5.
KLIKOVÁ, Christiana a kol. *Hospodářská politika České republiky po jejím vstupu do Evropské unie*. Karviná: Slezská univerzita v Opavě, 2011. ISBN 978-80-7248-730-1.
SLANÝ, Antonín a kol. *Makroekonomická analýza a hospodářská politika*. Praha: C. H. Beck, 2003. ISBN 80-7179-738-3.

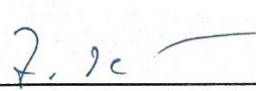
Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

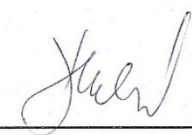
Vedoucí diplomové práce: **Ing. Milan Kaštan, Ph.D.**

Datum zadání: 21.11.2014

Datum odevzdání: 25.04.2015

doc. Ing. Zuzana Kučerová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem celou práci vypracoval samostatně.

25. dubna 2015

.....
Bc. Jan Štěpánek

Poděkování:

Zde bych velice rád poděkoval Ing. Milanu Kaštanovi, Ph.D. za trpělivost, ochotu, čas a rovněž i za cenné připomínky a rady při vypracovávání mé diplomové práce.

Obsah

1 Úvod.....	- 5 -
2 Teoretické aspekty hodnocení úspěšnosti hospodářské politiky	- 7 -
2.1 Vymezení hospodářské politiky	- 7 -
2.2 Cíle hospodářské politiky.....	- 8 -
2.3 Nástroje hospodářské politiky	- 11 -
2.4 Vztah mezi cíli a nástroji hospodářské politiky	- 12 -
2.5 Nositelé hospodářské politiky	- 13 -
2.6 Hodnocení účinnosti hospodářské politiky	- 14 -
2.6.1 Magický čtyřúhelník.....	- 14 -
2.6.2 Indexy makroekonomické výkonnosti	- 17 -
2.6.3 Ratingová hodnocení	- 18 -
2.7 Hodrick-Prescottův filtr	- 19 -
2.8 Dílčí shrnutí.....	- 20 -
3 Ekonomický vývoj zemí V4 po roce 1989	- 21 -
3.1 Historický vývoj skupiny V4	- 21 -
3.2 Ekonomika zemí V4 před rokem 1989	- 23 -
3.3 Ekonomika zemí V4 po roce 1989	- 25 -
3.3.1 Hrubý domácí produkt.....	- 25 -
3.3.2 Inflace	- 26 -
3.3.3 Nezaměstnanost.....	- 27 -
3.3.4 Běžný účet	- 28 -
3.3.5 Ostatní vybrané ukazatele.....	- 29 -
3.4 Dílčí shrnutí.....	- 32 -
4 Posouzení úspěšnosti hospodářské politiky v zemích V4	- 33 -
4.1 Hodnocení účinnosti HP v oblasti ekonomického výstupu.....	- 33 -
4.2 Hodnocení účinnosti HP v oblasti nezaměstnanosti	- 38 -
4.3 Hodnocení účinnosti HP v oblasti cílování inflace	- 42 -
4.4 Hodnocení HP v oblasti vnější ekonomické rovnováhy	- 47 -
4.5 Zhodnocení úspěšnosti hospodářské politiky.....	- 49 -

4.6 Dílčí shrnutí.....	- 50 -
5 Závěr.....	- 51 -
Seznam použité literatury.....	- 53 -
Seznam zkratek	- 57 -

1 Úvod

Jedním ze základních úkolů státu je zvyšování blahobytu svých občanů. Toho se snaží dosáhnout pomocí tzv. hospodářské politiky. Hospodářská politika je soubor mnoha politik, kterými se stát, reprezentovaný vládou, parlamentem a řadou dalších institucí, snaží dosahovat cílů, jejichž prostřednictvím poté dochází ke zvyšování zmíněného společenského blahobytu. Těmito cíli jsou ekonomický růst, nízká míra nezaměstnanosti, stabilní inflace a vnější hospodářská rovnováha.

Cílem této diplomové práce je zhodnotit úspěšnost hospodářské politiky v zemích Visegrádské skupiny. Členy této aliance jsou Česká republika, Slovenská republika, Maďarská republika a Polská republika. Tyto státy od konce druhé světové války prošly podobným ekonomickým vývojem, 25 let od pádu komunistických režimů v těchto zemích se tak nabízí srovnání toho, jak se tvůrcům tamních hospodářských politik daří naplňování ekonomických cílů.

Druhá kapitola této práce je věnována teoretickým aspektům hodnocení úspěšnosti prováděné hospodářské politiky. Jsou v ní popsány základy hospodářské politiky, její obecné i konkrétní cíle, nástroje, pomocí kterých je těchto cílů dosahováno a představeni jsou také nositelé hospodářské politiky, tedy instituce, které se prováděním hospodářské politiky (respektive jejích dílčích politik) zabývají. Důležitou podkapitolou je pak ta popisující způsoby, jakými lze úspěšnost prováděné hospodářské politiky hodnotit, včetně představení populárního Hodrick-Prescottova filtru, který je využit v poslední, analytické části práce. Komplexní hodnocení hospodářské politiky je velmi obtížné, vhodnější je hodnocení jednotlivých dílčích politik (fiskální, monetární, sociální atd.), úkolem práce ale je se o toto zhodnocení pokusit.

Třetí kapitola je již zaměřena konkrétněji na země Visegrádské skupiny. Je v ní přiblížen její samotný vývoj a činnost od jejího vzniku v roce 1991 až po současnost. Dále je krátce popsán stav ekonomiky států V4 v období před rokem 1989, protože i v tomto období docházelo v některých ekonomických aspektech k rozdílnému vývoji. Nejdůležitější částí je pak popis ekonomického vývoje od revolučního roku 89 až po současnost. Jsou prezentována nejen statistická data, která budou v poslední kapitole využita ke zhodnocení úspěšnosti hospodářské politiky, ale pro srovnání jsou přiložena rovněž data, která pomáhají přiblížit vývoj analyzovaných ekonomik za posledních 25 let.

V poslední kapitole je, za pomoci metody vycházející z metody magických čtyřúhelníků představených ve druhé části, zhodnocena úspěšnost hospodářské politiky v dosahování jednotlivých dílčích cílů hospodářské politiky. K výpočtům je použit zmíněný Hodrick-Prescottův filtr, dílčí výsledky jsou poté upraveny do podoby indexů, které umožňují porovnat jednotlivé státy a určit, která ze čtyř zkoumaných zemí neúspěšněji dosahuje vytyčených cílů.

2 Teoretické aspekty hodnocení úspěšnosti hospodářské politiky

Hospodářská politika je vědeckou disciplínou, která se nachází na pomezí ekonomické teorie a hospodářské praxe. Kromě toho v sobě zahrnuje také poznatky z politologie, sociologie, psychologie a práva. Hospodářská politika má mnoho podob. Vedle základních typů, kterými jsou fiskální politika, monetární politika a vnější hospodářská politika, existuje také řada vedlejších politik. Jedná se např. o strukturální politiku, sociální politiku, regionální politiku, politiku zaměstnanosti, politiku ochrany životního prostředí a mnohé další (Kliková, Kotlán, 2012).

První kapitola je rozdělena do osmi podkapitol, v nichž jsou popsány základy teorie hospodářské politiky, její hlavní cíle, subjekty hospodářskou politiku provádějící a způsoby, jakými lze úspěšnost prováděné hospodářské politiky hodnotit. Právě zhodnocení úspěšnosti hospodářské politiky zemí Visegrádské skupiny je hlavním cílem této diplomové práce.

2.1 Vymezení hospodářské politiky

Dle Klikové a Kotlána (2012) lze k hospodářské politice přistupovat dvěma způsoby. První z nich chápe hospodářskou politiku jako přístup státu (státem se rozumí vláda, centrální banka a jiné instituce s rozhodovací pravomocí) k ekonomice své země. V tomto případě se tedy jedná o záměrnou, praktickou činnost státu. U vlády jde např. o navrhování státního rozpočtu nebo snižování či zvyšování daní, v případě centrální banky pak stanovování základních úrokových sazeb či ovlivňování měnového kurzu domácí měny.

Druhý přístup chápe hospodářskou politiku jako teoretickou disciplínu. Úkolem teoretické hospodářské politiky je analýza jevů probíhajících v ekonomice a následné návrhy řešení nežádoucích jevů za pomoci konkrétních nástrojů. Volba těchto nástrojů je pak již v kompetenci dané státní instituce, která má za úkol nežádoucí stav řešit. Teoretická hospodářská politika čerpá především z makroekonomie, nicméně pracuje rovněž s poznatky v oblastech politologie, práva, či veřejné správy. Hospodářská politika je tedy vědní disciplínou na pomezí ekonomie a politologie (Kliková, Kotlán, 2012).

Jak zmiňuje Slaný (2003), hospodářská politika jakožto samostatná vědní disciplína vznikla ve třicátých letech 20. století. K jejímu boomu pak došlo především

v letech sedmdesátých a dnes můžeme pozorovat dva hlavní proudy utváření teorie hospodářské politiky.

Prvním z nich je tzv. anglo-americký proud, který hospodářskou politiku chápe především jako krátkodobou konjunkturální politiku. Tomu odpovídá výběr cílů, kterých má být hospodářskou politikou dosaženo (stabilita měny a cen, plná zaměstnanost atd.) a nástrojů, pomocí kterých má být těchto cílů dosaženo (monetární a fiskální opatření). V dnešní době ale lze pozorovat, že se anglo-americký proud snaží ono krátkodobé hledisko doplnit také dlouhodobým cílem ekonomického růstu.

Druhým je pak tzv. kontinentální proud (zastávaný především západoněmeckými a švýcarskými neoliberalními ekonomy), který hospodářskou politiku definuje jako systémotvornou činnost státu. Hlavním cílem je tak vytvoření takového mechanismu fungování ekonomiky, který vyžaduje co nejméně přímých zásahů do jejího běžného chodu. Tomu odpovídá i výběr nástrojů, které mají obecný, nikoliv selektivní či časově omezený, charakter (Slaný, 2003).

2.2 Cíle hospodářské politiky

Urban (1994) zmiňuje, že za hlavní cíl hospodářské politiky je nejčastěji považována maximalizace společenského blahobytu. Rovněž ale zmiňuje, že při dosahování tohoto cíle a následném hodnocení úspěšnosti hospodářské politiky vyvstává několik otázek. Co je to onen společenský blahobyť? Můžeme jej ztotožnit např. s ukazatelem hrubého domácího produktu na obyvatele, ale je třeba vzít v úvahu fakt, že tento ukazatel není příliš komplexní a nevypovídá tak o celkové kvalitě života v dané zemi. Dalším problémem může být způsob, jakým tento blahobyť maximalizovat. Je nemožné zjistit individuální preference obyvatel dané země a vytvořit z nich společenskou funkci užitku, nepřijatelné je rovněž vytvoření této funkce na základě většinového hlasování.

Proto se při formulaci cílů hospodářské politiky častěji odkazuje na tzv. základní společenské cíle. Urban (1994) mezi tyto cíle řadí svobodu, spravedlnost, sociální zabezpečení a pokrok. Kliková a Kotlán (2012) k těmto cílům řadí ještě jistotu, nezávislost, demokracii a racionalitu. Ale ani tyto základní společenské cíle nelze přesně kvantifikovat. Proto se tyto cíle zužují do takového pojetí, které kvantifikovatelné již je.

Hlavním tradičním cílem hospodářské politiky je „*zajištění podmínek pro stabilní a progresivní vývoj ekonomiky.*“ (Kliková, Kotlán, 2012, s. 80). Tradiční cíle hospodářské politiky jsou podmnožinou cílů zmíněných výše. To znamená, že cíle ekonomické jsou ve vzájemném vztahu s cíli společenskými, jinými slovy, ekonomický růst má pozitivní vliv na dosahování společenských cílů.

Tento hlavní tradiční cíl pak lze rozčlenit na čtyři základní ekonomické cíle: vyvážený a stabilní ekonomický růst, nízká míra nezaměstnanosti, nízká a stabilní inflace a vnější rovnováha (vyjádřená vyrovnanou platební či obchodní bilancí).

Ekonomický růst, neboli růst celkové produkce, je klíčovým cílem hospodářské politiky, protože velikost produkce ovlivňuje celkové příjmy a tedy i životní úroveň. Nejčastěji používaným ukazatelem produkce je hrubý domácí produkt (HDP). Pojmem ekonomický růst je pak nejčastěji chápáno tempo růstu reálného HDP, tedy zda ekonomika roste či klesá. Je ovšem nutno rozlišovat i mezi krátkodobým a dlouhodobým růstem. Zatímco krátkodobý růst může být specifikován např. jako meziroční změna HDP, dlouhodobý růst ukazuje tendence a trendy, ke kterým v ekonomice v dlouhém období dochází. Tento ukazatel může být vypočten jednoduše metodou geometrického zprůměrování temp růstu HDP za dané období, používány jsou samozřejmě i pokročilejší metody. Pomocí těchto metod pak lze odhadovat tzv. potenciální produkt, při kterém jsou využity všechny zdroje dostupné v ekonomice (Kliková, Kotlán, 2012).

Hloušek a Polanský (2007) definují potenciální produkt jako takovou úroveň reálného produktu, která může být vyrobena s danou produkční technologií a výrobními faktory, aniž by měla vliv na inflaci. Odhad potenciálního produktu tedy není svázán s nějakou konkrétní mírou inflace, ale pouze s absencí tlaků na její změnu (to je definice používaná např. Českou národní bankou). Hodnota potenciálního produktu je důležitým ukazatelem vývoje ekonomiky, jeho odhad se následně používá se pro výpočet mezery výstupu, dle které poté centrální banky nastavují základní úrokové sazby. Tato mezera je definována jako procentní odchylka skutečného výstupu od jeho potenciální úrovně a používá se pro určení fáze hospodářského cyklu. Fiskální autority pak odhad potenciálního produktu používají pro výpočet strukturální a cyklické složky rozpočtového deficitu. Správný odhad potenciálního produktu je tedy velmi důležitý pro správné nastavení hospodářské politiky.

S cílem ekonomického růstu je silně provázán také cíl nízké nezaměstnanosti. Tedy při ekonomickém růstu nezaměstnanost klesá, při ekonomickém poklesu naopak

roste. Nezaměstnanost je stav, kdy v ekonomice část pracovního potenciálu zůstává nevyužita. Příčin vzniku nezaměstnanosti je několik. Frikční nezaměstnanost je způsobena prodlevou mezi opuštěním stávajícího pracovního místa a nalezením nového, a je tedy přirozená, nutná. Naopak např. cyklická nezaměstnanost je způsobena ekonomickým cyklem, je tedy nedobrovolná a úkolem tvůrců hospodářské politiky je tuto podobu nezaměstnanosti potlačit. Hlavním cílem v oblasti nezaměstnanosti je tak dosažení tzv. přirozené míry nezaměstnanosti (Kliková, Kotlán, 2012).

Z předchozího odstavce vyplývá, že přirozená míra nezaměstnanosti není (a ani nemůže být) nezaměstnaností nulovou, neboť v ekonomice se vždy nachází ekonomicky aktivní obyvatelé, kteří jsou v daném momentě nezaměstnaní, ať už je to z důvodu hledání nového zaměstnání nebo strukturálních změn v ekonomice. Přirozenou míru nezaměstnanosti tak lze definovat jako součet frikční a strukturální míry nezaměstnanosti. Vedle ní existuje také koncept NAIRU (Non Accelerating Inflation Rate of Unemployment), v sedmdesátých letech představený ekonomy Francem Modiglianem a Lucasem Papademosem jako NIRU (non-inflationary rate of unemployment). Jedná se o tzv. neinflační míru nezaměstnanosti, tedy takovou nezaměstnanost, při které je inflace stabilní (Pošta, 2008).

Inflace je důsledkem nerovnováhy v ekonomice, jejímž projevem je růst cenové hladiny. Inflace je obecně považována za škodlivý jev, nese s sebou ale také pozitiva. V případě nízké a stabilní inflace (okolo dvou procent) může její existence motivovat zaměstnance k vyšší produktivitě práce, která má pozitivní vliv na ekonomický růst. Inflace rovněž zvyšuje náklady držení peněz a motivuje tak ekonomické subjekty k přesunu svých úspor k bankovním institucím, díky čemuž se zvyšuje míra úspor v ekonomice.

Posledním základním ekonomickým cílem je vnější rovnováha. Ta je vyjádřena vyrovnanou platební bilancí (ve smyslu oficiální vyrovnávací platební bilance), častěji ale bývá interpretována zjednodušeně jako bilance běžného účtu platební bilance (Kliková, Kotlán, 2012).

2.3 Nástroje hospodářské politiky

Dle Sojkové (2010) je volba těch správných nástrojů hospodářské politiky jedním z hlavních hospodářsko-politických rozhodnutí. Třídít tyto nástroje lze dle mnoha hledisek:

- dle úrovně působení (makroekonomické a mikroekonomické),
- dle hospodářských sektorů, v nichž jsou nástroje uplatňovány,
- dle cílů, jichž má být dosaženo,
- dle časového horizontu jejich působení,
- dle charakteru vlivu (přímé a nepřímé),
- dle oblasti působení (měnové a fiskální).

Jako nejvýznamnější nástroje pak Sojková (2010) zmiňuje nástroje přímé, tedy ty nástroje, jejichž prostřednictvím stát působí na ekonomiku přímo jako účastník trhu. Mezi přímé nástroje patří především daňová soustava, dále výdajová stránka státního rozpočtu (skrz kterou stát provádí investice do veřejných statků či ekologie) a subvenční politika, která zahrnuje nejen dotační podporu podnikání, ale rovněž i nemocenské dávky a sociální dávky v nezaměstnanosti.

Kliková a Kotlán (2012) pak dělí nástroje hospodářské politiky na nástroje systémotvorné (nástroje politiky řádu) a na nástroje běžné hospodářské politiky (nástroje politiky procesu). Systémotvorné nástroje mění hlavní systémové prvky ekonomického systému, jde např. o změnu systému cen z regulované podoby na ceny tvořené trhem, nebo o liberalizaci zahraničního obchodu z původně centrálně řízené podoby. Nástroje běžné hospodářské politiky mají také vliv na chování ekonomických subjektů, ale nezasahují do hlavních rysů hospodářského systému ani do způsobu koordinace hospodářských aktivit. Jedná se např. o změny úrokových sazeb (které mají vliv na sklon k úsporám, potažmo investicím) nebo o změnu daňové zátěže (která ovlivňuje pracovní motivaci obyvatel).

Mezi těmito nástroji je nutno rozlišovat. Nástroje běžné hospodářské politiky jsou nástroji kvantifikovatelnými, nástroje systémotvorné jsou označovány jako nástroje kvalitativní (kvantifikovat je nelze). Vedle toho je také nutno rozlišovat mezi předvídatelností dopadů, které tyto nástroje na ekonomiku mají. U nástrojů běžné hospodářské politiky lze relativně dobře odhadnout důsledky provedených změn a díky

tomu i předpovídat hospodářsko-politický vývoj. Naproti tomu předpovídat dopady systémotvorných nástrojů je v podstatě nemožné, protože zásahy do koordinace samotného hospodářského systému jsou příliš komplikované a rozsáhlé (Kliková, Kotlán, 2012).

2.4 Vztah mezi cíli a nástroji hospodářské politiky

Dle Klikové a Kotlána (2012) je hlavní podmínkou při výběru nástrojů k dosažení daných cílů požadavek jejich systémové konformity. To znamená, že v každém systému je nutno používat pouze ty nástroje, které jsou s daným systémem v souladu a nijak jej nenarušují. Např. v tržní ekonomice by neměl být používán systém centrálně řízených cen. Tento požadavek systémové konformity zformuloval Walter Eucken a je znám jako Euckenovo pravidlo. Požadavkem tohoto pravidla je stálost hospodářské politiky, to znamená, že hospodářsko-politická opatření by měla být z pohledu ekonomických subjektů předvídatelná a čitelná tak, aby v nich budila důvěru. Používané nástroje hospodářské politiky proto musí odpovídat hlavním zásadám hospodářského systému. Slaný (2003) rozlišuje více stupňů konformity posuzující vhodnost, účelnost, racionalitu a vliv určitého konkrétního nástroje. Jsou tedy rozlišovány:

- systémově nutná opatření (ustanovující koordinační postupy v tržní koordinaci hospodářských procesů),
- systém podporující opatření (zmenšující funkční těžkopádnost soustavy opatření),
- systému odpovídající opatření (působící souběžně se systémem tržní regulace),
- systém zhoršující opatření (snižující funkčnost tržního systému),
- systém rušící opatření (rozrušující samoregulační koordinaci tržního systému).

Dalším pravidlem, které je nutné při volbě nástrojů hospodářské politiky zohlednit, je tzv. Tinbergenovo pravidlo. To tvrdí, že stát musí disponovat tolika nástroji hospodářské politiky, kolik cílů si k dosažení stanoví. Tedy množství cílů se musí rovnat množství nástrojů, není již ale řečeno, jaký nástroj použít k dosažení toho kterého cíle.

Tento nedostatek řeší tzv. Mundellův princip, dle kterého by každému cíli měl být přiřazen takový nástroj, který na něj má největší vliv. V praxi je ale relativně složité určit, který nástroj je při dosahování daného cíle nejúčinnější, do popředí se tak dostal tzv. Meadeho princip zodpovědnosti. Dle tohoto pravidla by za každý makroekonomický cíl měla zodpovídat jen jedna státní instituce, která může daný nástroj používat nejefektivněji (Kliková, Kotlán, 2012).

2.5 Nositelé hospodářské politiky

Urban (1994) jako nositele hospodářské politiky označuje ty subjekty, které se podílejí na hospodářsko-politickém rozhodování. Tyto subjekty pak dělí na dvě skupiny.

První skupinou jsou nositelé hospodářsko-politického rozhodování neboli decizní sféra. Zde patří instituce a osoby, které mají kompetenci tato rozhodování přijímat a ze zákona mají také pravomoc tato rozhodnutí vykonávat a prosazovat. Do této skupiny patří např. vláda, parlament a centrální banka.

Druhou skupinou jsou nositelé hospodářsko-politického vlivu neboli vlivová sféra. Tam patří instituce a osoby, které sice mohou ovlivňovat hospodářsko-politické rozhodování, ale nemají k tomu přímou kompetenci. Patří zde velké firmy, politické strany, odbory, vědecké instituce, lobby atd.

Urban (1994) dále rozděluje nositele hospodářské politiky do několika vrstev. V té nejvyšší působí instituce na nadnárodní úrovni, jejichž rozhodnutí mohou omezovat rozhodovací pravomoc nositelů na národní úrovni. Jedná se např. o Evropskou unii, Mezinárodní měnový fond či Organizaci spojených národů.

Na nositele hospodářské politiky na národní úrovni ale stále spadá největší část hospodářsko-politického rozhodování. Jedná se o zákonodárné orgány (parlament), výkonné orgány (vláda) a soustavu soudů.

Další vrstvu tvoří instituce nezávislé na vládě, které mají rozsáhlé rozhodovací pravomoci ve vymezených oblastech. Jde např. o centrální banku, antimonopolní úřad či hospodářské komory.

Poslední vrstvu tvoří subjekty zcela nezávislé na vládě, které provádějí svou soukromou hospodářskou politiku jen částečně ovlivňující decizní sféru. Jsou jimi odbory, svazy zaměstnavatelů, politické strany atd.

Kliková a Kotlán (2012) dále zmiňují, že všechny subjekty, které jsou nositeli hospodářské politiky, vystupují v celém procesu hospodářské politiky. Ten lze rozdělit na tři stupně:

- proces formulování hospodářské politiky,
- proces provádění hospodářské politiky,
- proces kontroly.

Proces formulování hospodářské politiky je aktivní doménou velkého množství institucí a subjektů. Jedná se o politické strany, vládu, parlament, odborný státní aparát, profesní svazy atd.

Proces provádění hospodářské politiky se rovněž týká širokého spektra státních i nestátních institucí: vláda, státní správa, soudy, finanční úřady atd.

Proces kontroly je zdrojem důležité zpětné vazby na prováděnou hospodářskou politiku. Nejvyšší kontrolní mocí (v podmínkách České republiky) je parlament, který za tímto účelem vytvořil instituci Nejvyššího kontrolního úřadu. Jistými kontrolními pravomocemi ale disponují také ostatní instituce, které se na formulování a tvorbě hospodářské politiky podílejí.

2.6 Hodnocení účinnosti hospodářské politiky

Dle Klikové (2011) účinnost hospodářské politiky chápeme jako úspěšnost této politiky při dosahování stanovených cílů. K hodnocení lze použít tzv. magické čtyřúhelníky, indexy makroekonomické výkonnosti či ratingová hodnocení mezinárodních agentur.

2.6.1 Magický čtyřúhelník

Magický čtyřúhelník je grafickou metodou hodnocení úspěšnosti hospodářské politiky postavenou na rovnostranném čtyřúhelníku, jehož vrcholy představují stanovené cíle hospodářské politiky. Nejčastěji jsou těmito cíli tzv. ukazatele makroekonomické výkonnosti (v procentech):

- tempo růstu reálného HDP,
- průměrná míra nezaměstnanosti,

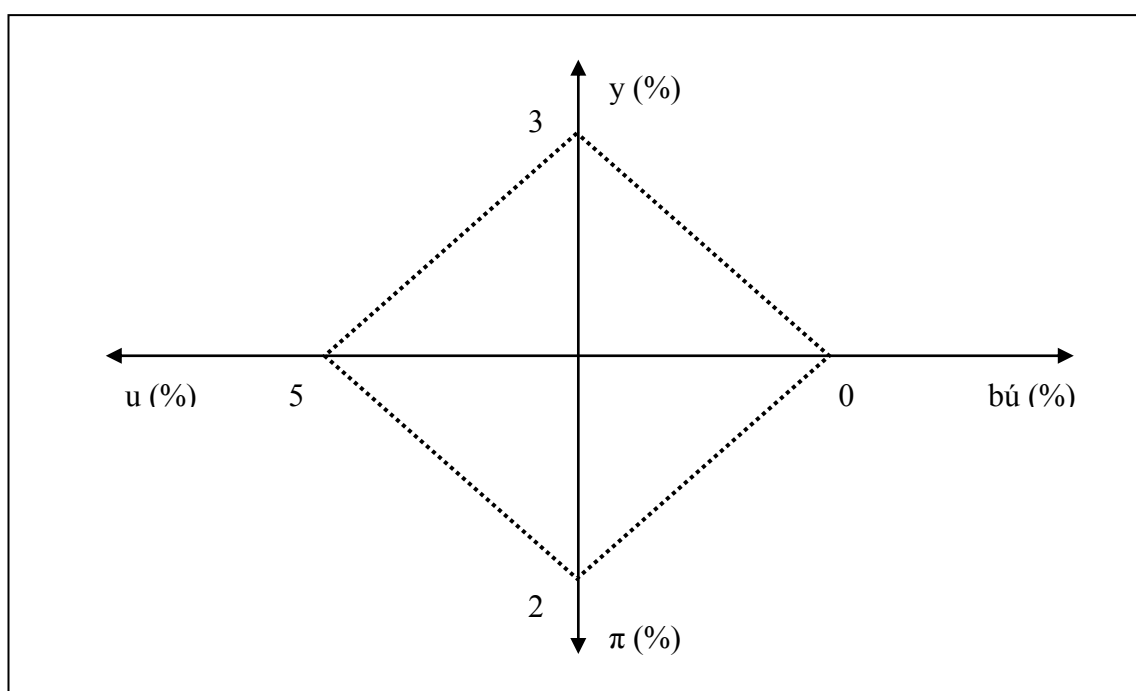
- průměrná míra inflace,
- podíl salda běžného účtu platební bilance na nominálním HDP.

Hodnoty těchto ukazatelů jsou pak srovnány s „optimálními“ hodnotami, které jsou průměrem pro vyspělé země OECD:

• tempo růstu reálného HDP	$y = 3\%$,
• průměrná míra nezaměstnanosti	$u = 5\%$,
• průměrná míra inflace	$\pi = 2\%$,
• podíl salda běžného účtu platební bilance na nominálním HDP	$bú = 0\%$.

Skutečné hodnoty zjištěné v daném období se pak porovnávají s hodnotami optimálními, a čím více se jim blíží, tím je možno považovat hospodářskou politiku v tomto období za úspěšnější (viz graf 2.1):

Graf 2.1 Základní verze magického čtyřúhelníku

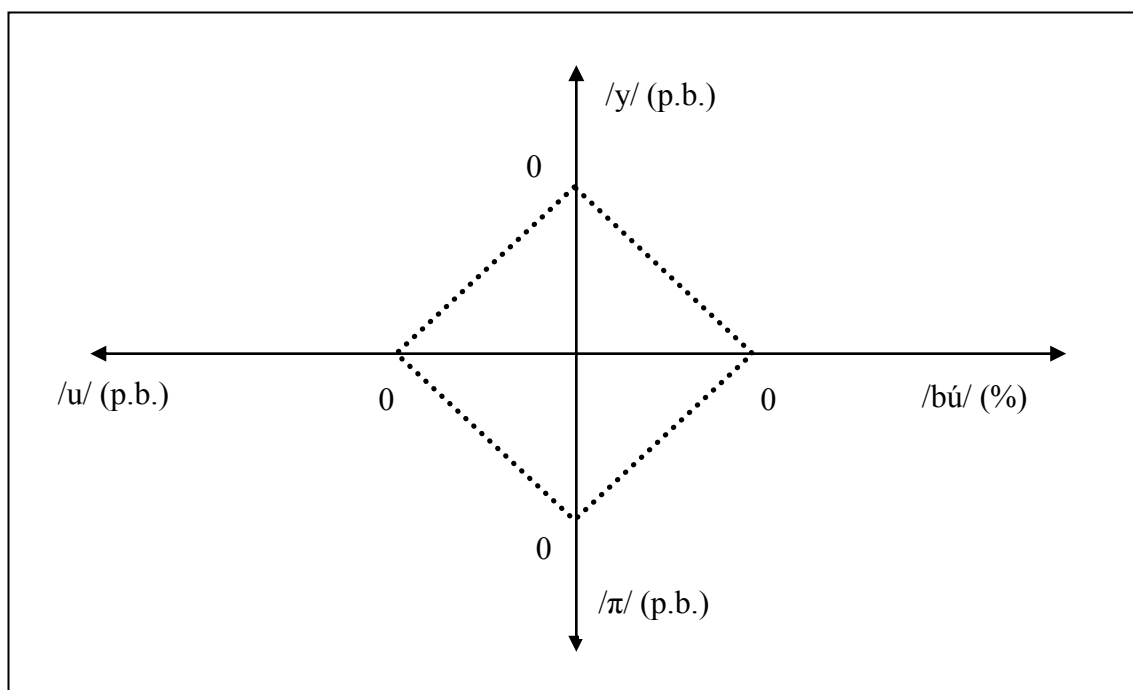
Zdroj: Kliková, Kotlán (2012), vlastní úprava

Pro větší vypovídací schopnost je ale vhodné porovnávat situaci jednoho státu ve více obdobích (zda se dané zemi daří s postupem času přibližovat svým cílům) nebo situaci více států v totožném období (pro zhodnocení, která země je v dosahování cílů

úspěšnější). Tyto optimální hodnoty jsou získávány pomocí podrobných makroekonomických analýz a empirických výzkumů. Hlavním nedostatkem základní verze magického čtyřúhelníku je ale to, že tyto hodnoty nezohledňují existující rozdíly mezi jednotlivými zeměmi. Častěji se proto pracuje s tzv. rozšířenou verzí (Kliková, Kotlán, 2012).

Rozšířená verze magického čtyřúhelníku bere v úvahu přirozenou míru nezaměstnanosti (u^*) a růst potenciálního produktu (y^*) v dané ekonomice, má tak mnohem vyšší vypovídací schopnost v tom smyslu, že respektuje rozdílné stupně ekonomického rozvoje v jednotlivých zemích. Tato rozšířená verze magického čtyřúhelníku je vyobrazena na grafu 2.2:

Graf 2.2 Rozšířená verze magického čtyřúhelníku

Zdroj: Kliková, Kotlán (2012), vlastní úprava

Na osách grafu na rozdíl od základní verze nejsou nanášeny průměrné hodnoty makroekonomických ukazatelů, ale rozdíl těchto ukazatelů od hodnot ideálních pro danou ekonomiku. Hospodářskou politiku lze tedy považovat za nejúčinnější v případě, kdy tyto rozdíly jsou nulové (skutečná hodnota se rovná ideální hodnotě). A naopak, čím větší je plocha tohoto čtyřúhelníku, tím je hospodářská politika méně účinná. Jak Kliková a Kotlán (2012) zmiňují, konstrukce této rozšířené verze je relativně komplikovaná z důvodu složitějšího výpočtu přirozené míry nezaměstnanosti, růstu

potenciálního produktu a případně i míry inflace vyjadřující stabilní cenovou hladinu (ta je ale nejčastěji udávána ve výši dvou procent, tuto hodnotu cíluje např. Česká národní banka nebo Evropská centrální banka).

Kliková (2011) zmiňuje některé další nedostatky této grafické metody magických čtyřúhelníků. Je například možné, že daných cílů bylo dosaženo bez aktivní hospodářské politiky, protože ekonomická výkonnost země závisí kromě ní také na dalších podmínkách (stupeň rozvoje, vybavenost výrobními faktory, produktivita výrobních faktorů atd.). Dalším nedostatkem je existence časových zpoždění, kdy např. současný pozitivní ekonomický vývoj může být způsoben zodpovědnou hospodářskou politikou předešlé vlády.

2.6.2 Indexy makroekonomické výkonnosti

Indexy makroekonomické výkonnosti jsou zaměřeny především na vnitřní ekonomickou rovnováhu. Jedná se tak o různé kombinace reálného (míra nezaměstnanosti, ekonomický růst) a nominálního (míra inflace) cíle hospodářské politiky v závislosti na důležitosti daného cíle (Kliková, 2011).

Prvním indexem je Index útrap (Misery index, MI), který vymyslel americký ekonom Arthur Okun jako způsob měření stagflace. Jedná se o prostý součet obou ukazatelů

$$MI_t = \pi_t + u_t \quad (1)$$

kde: π_t – míra inflace v čase t ,
 u_t – míra nezaměstnanosti v čase t .

Růst indexu ve sledovaném období tedy znamená zhoršování ekonomické situace v dané zemi, a naopak.

Dalším indexem je Index neoblíbenosti (Unpopularity index, UPI), jehož autorem je americký ekonom Ray Fair, který na základě svého dlouhodobého výzkumu v oblasti výsledků prezidentských voleb v USA došel k závěru, že zvýšení míry růstu reálného HDP o 1 p.b. způsobí zvýšení volebních preferencí vládnoucí strany o 0,680 p.b. a zvýšení míry inflace o 1 p.b. způsobí snížení volebních preferencí vládnoucí strany o 0,657 p. b. Index neoblíbenosti tak byl formulován takto:

$$UPI_t = \pi_t - 1,04 y_{(HDP)t} \quad (2)$$

kde: π_t – míra inflace v čase t ,
 $y_{(HDP)t}$ – míra růstu reálného HDP v čase t .

Z dané formulace vyplývá, že čím nižší hodnota indexu, tím lépe (hodnota inflace by měla být co nejnižší a tempo růstu HDP naopak co nejvyšší).

Posledním indexem, který Kliková (2011) uvádí, je Index stabilizace (Stabilization policy index, SPI) autorů Jamese Tobina a Johna Taylora, dle kterých je vhodným cílem hospodářské politiky stabilní tempo růstu nominálního HDP. To je vyjádřeno součtem tempa růstu reálného HDP a růstu míry inflace, tedy např. při růstu míry inflace o 1 p.b. musí dojít ke snížení tempa růstu reálného HDP také o 1 p.b. Index má tedy podobu

$$SPI_t = \Delta y_{(HDP)t-1} + \Delta \pi_{t-1} \quad (3)$$

kde: $\Delta y_{(HDP)t-1}$ – změna růstu reálného HDP v čase t oproti $t-1$,
 $\Delta \pi_{t-1}$ – změna růstu míry inflace v čase t oproti $t-1$.

Z výše zmíněného je patrné, že ideální hodnotou indexu stabilizace je hodnota rovnající se nule.

Tyto indexy mají ale rovněž řadu nedostatků. Podobně jako magický čtyřúhelník nezohledňují časová zpoždění či změny přirozené míry nezaměstnanosti, nerozlišují mezi anticipovanou a neanticipovanou inflací a nepočítají s deflací. Rovněž je nutné zmínit, že byly zkonstruovány na základě empirických dat ekonomiky USA, jejich použití při hodnocení hospodářské politiky v jiných zemích tak může být zavádějící (Kliková, 2011).

2.6.3 Ratingová hodnocení

Rating vyjadřuje schopnost daného subjektu (státu) dostát všem svým závazkům, tedy splácet úvěry. Tato hodnocení provádějí specializované agentury na základě množství kritérií, např. politických (ochota splatit dluh), ekonomických (schopnost splatit dluh) a dalších. Důležitým předpokladem pro sledování ratingových hodnocení je ale důvěryhodnost, nezávislost a objektivita ratingových agentur, které tato hodnocení udělují. K nejznámějším ratingovým agenturám patří např. Moody's,

Standard & Poor's nebo Fitch. Tyto agentury pak dle stanovených kritérií tvoří žebříčky zemí od těch nejdůvěryhodnějších až po ty s největšími problémy při plnění svých závazků. Používají k tomu písmena (A, B, C, D), pro přesnější hodnocení jsou pak používány ještě malá písmena, číslice nebo znaménka plus a minus (Kliková, 2011).

2.7 Hodrick-Prescottův filtr

Hodrick-Prescottův filtr (dále HP filtr), definovaný autory Robertem Hodrickem a Edwardem Prescottem v roce 1997, je velmi rozšířeným způsobem, jak odhadnout potenciální produkt, použít jej lze rovněž při odhadování přirozené míry nezaměstnanosti. Autoři HP filtru jej definovali rovnicí:

$$\text{Min}_{\{g_t\}_{t=-1}^T} \left\{ \sum_{t=1}^T c_t^2 + \lambda \sum_{t=1}^T [(g_t - g_{t-1}) - (g_{t-1} - g_{t-2})]^2 \right\} \quad (4)$$

kde: g_t – trendová složka,
 c_t – cyklická složka.

První člen rovnice je součet čtverců odchylek skutečného produktu od produktu potenciálního (tedy cyklická složka), druhý člen je součet čtverců druhých diferencí potenciálního produktu (trendová složka). Výsledkem této rovnice jsou hodnoty potenciálního produktu (y^*), které jsou váženými průměry skutečných hodnot (Hodrick, Prescott, 1997).

Největší slabinou HP filtru je parametr λ , který ovlivňuje hladkost výsledné trendové složky, tedy potenciálního produktu. Tento parametr λ může nabývat hodnot v intervalu $<0; \infty$). V případě, kdy $\lambda=0$, pak $y = y^*$, pokud $\lambda=\infty$, pak trendová složka má podobu lineární funkce. Sami autoři navrhli hodnotu $\lambda=1600$ pro čtvrtletní data. Hodnota parametru λ pro data s roční frekvencí je diskutabilní, někteří autoři doporučují hodnotu $\lambda=400$ (Dolado, Sebastián, Vallés, 1993), jiní hodnotu $\lambda=100$ (Backus, Kehoe, 1992) nebo např. $\lambda=6,25$ (Ravn, Uhlig, 2002).

Dalším nedostatkem HP filtru je tzv. koncové chování filtru, kdy na začátku a konci časové řady dochází k vychýlení potenciálního produktu v případech, kdy nezachycují stejnou fázi hospodářského cyklu (Plašil, 2011).

2.8 Dílčí shrnutí

V první kapitole zabývající se teorií hospodářské politiky jsou nastíněny její základní cíle, představeni nositelé hospodářské politiky (tedy subjekty, které hospodářskou politiku vykonávají) a nástroje, které pro realizaci hospodářské politiky používají. Jsou rovněž představeny metody, kterými lze prováděnou hospodářskou politiku alespoň částečně zhodnotit, tedy zda je dosahováno základních makroekonomických cílů, jejichž dosažení si tvůrci hospodářské politiky předsevzali jako svůj cíl.

3 Ekonomický vývoj zemí V4 po roce 1989

Jako země Visegrádské čtyřky (či Visegrádské skupiny, zkráceně V4) jsou dnes označovány čtyři státy, před rokem 1989 náležící do tzv. východního bloku. Jsou jimi Česká republika, Slovenská republika, Polská republika a Maďarská republika. Tyto země krátce po rozpadu zmíněného východního bloku vytvořily středoevropskou alianci, jejíž hlavními cíli byla užší spolupráce v oblasti mezinárodního obchodu, zahraniční politiky a celková stabilizace středoevropského regionu.

3.1 Historický vývoj skupiny V4

Jak uvádí internetový zdroj Visegrádské skupiny provozovaný Mezinárodním visegrádským fondem (VG.EU, 2015a), tato aliance vznikla 15. února 1991 při setkání Václava Havla (za tehdejší Československo), Lecha Walesy (prezident Polska) a Józsefa Antalla (maďarský předseda vlády). Tato schůzka se odehrála v maďarském městě Visegrád a symbolicky navázala na setkání Jana Lucemburského (český král), Karla I. z Anjou (maďarský král) a Kazimíra III (polský král) na stejném místě v roce 1335. Vznik Visegrádské skupiny byl podmíněn několika hlavními faktory:

- snaha o odstranění pozůstatků komunistického vlivu ve střední Evropě,
- snaha o překonání historické nevraživosti mezi středoevropskými státy,
- víra v jednodušší dosažení stanovených cílů, konkrétně sociální transformaci a připojení se do procesu evropské integrace,
- ideová shoda tehdejších politických vůdců.

Podle Lukáška (2010) došlo k největšímu rozvoji spolupráce těchto čtyř zemí při dosahování výše zmíněných (ale také velkého množství dalších) cílů v letech 1991 a 1992. Zlom nastal v červnu 1992, kdy tehdejší parlamentní volby v ČSFR vyhrály v obou zemích strany, které byly proti pokračování existence československé federace. To způsobilo oběma nástupnickým státům řadu problémů. Bylo oslabeno mezinárodní postavení obou zemí, oba státy musely znovu začít jednat o vstupu do OSN a EU a potýkat se s dalšími právními či ekonomickými komplikacemi. Začalo se navíc spekulovat o tom, že by Visegrádskou skupinu mohla nahradit Středoevropská dohoda o volném obchodu (CEFTA), jejímiž zakládajícími členy byly právě země V4.

Počátkem roku 1994 tak Visegrádská skupina přestala prakticky existovat (Lukášek, 2010). V roce 1995 se ale ze strany Polska a Maďarska objevila snaha o obnovení spolupráce. To bylo ze strany České republiky (respektive jejího premiéra Václava Klause) zpočátku odmítáno, ale poté, co se začaly objevovat náznaky snahy o vytvoření nového Visegrádu bez České republiky, se situace změnila. Dalším impulsem k oživení spolupráce bylo pozvání k zahájení vstupních rozhovorů do NATO adresované Česku, Maďarsku a Polsku. To ale mělo za následek odsunutí Slovenska do pozadí a vytvoření tzv. dvourychlostního Visegrádu, kdy tyto tři státy řešily témata týkající se vojenské spolupráce, zatímco na jednáních, kterých se účastnilo i Slovensko, se probírala méně důležitá témata.

V dalších letech se proto zintenzivnily snahy o přijetí Slovenska do NATO a také o dohnání ztráty, kterou Slovensko nabralo při vyjednávání o vstupu do EU a došlo také k několika změnám, které měly za následek oživení Visegrádské skupiny:

- byl ustaven systém summitů představitelů jednotlivých zemí,
- byl zaveden roční předsednický mandát na principu rotace členských států,
- byl založen Mezinárodní visegrádský fond podporující vědu, vzdělávání a výzkum,
- byly schváleny koncepční materiály, které definují činnost a budoucí směřování Visegrádské skupiny (Lukášek, 2010).

V současné době je Visegrádská skupina stále aktivní. V březnu letošního roku se v Bratislavě (v rámci slovenského předsednictví Visegrádské skupině) konala konference, již se účastnili předsedové parlamentů všech čtyř států (VG.EU, 2015b). Výsledkem této konference byla řada usnesení:

- pokračování Visegrádské skupiny jako významné instituce v rámci regionu Střední Evropy,
- aktivní účast na tvorbě hospodářských politik Evropské unie,
- kooperace zemí V4 v rámci zahraniční politiky,
- pomoc při vyjednávání mezi Evropskou unií a balkánskými zeměmi,
- zvyšování kvality produkce a kvalifikovanosti pracovních sil pro další rozvoj ekonomik zemí V4 atd.

Země V4 se také angažují v případě pomoci válkou postižené Ukrajině, ať už v podobě přímé zahraniční pomoci (VG.EU, 2015c) nebo diplomatickou cestou tlakem na Ruskou federaci (VG.EU, 2015d).

3.2 Ekonomika zemí V4 před rokem 1989

Ekonomiky všech čtyř zemí byly před rokem řízeny tzv. centrálním plánováním. Tento typ ekonomiky se vyznačuje neexistencí tržních cen (existovaly pouze úředně stanovené ceny), zákazem svobodného podnikání, centralizací ekonomického rozhodování či plánováním hmotných ukazatelů (nejčastěji objemů produkce), což mělo za následek strukturální deformaci celé ekonomiky. Specifikem těchto ekonomik v Evropě pak byla silná orientace na trhy zemí RVHP (Holman, 2000).

Žídek (2006) ale např. zmiňuje, že i centrálně plánovaná ekonomika je specifickou formou tržní ekonomiky, protože centrálně plánovaná ekonomika by sama o sobě fungovat nemohla vzhledem k tomu, že ani ty nejdokonalejší plány nedokáží vyhovět požadavkům každodenně se vyvíjejícího hospodářství. Jednalo se tak spíše o jakousi „pokřivenou“ tržní ekonomiku.

Základem tohoto plánování bylo sledování tzv. věcného plánu, tedy zmíněných objemů produkce. Konkrétně v Československu byla míra státní kontroly druhá nejvyšší (po Sovětském svazu), stát zasahoval do všech odvětví hospodářství a podniky neměly téměř žádný prostor k vlastnímu rozhodování. Situace v Polsku a Maďarsku naproti tomu byla velice odlišná, prvky liberalizace tam byly zaváděny o mnoho let dříve. V Československu byly reformy prováděny téměř výhradně až v devadesátých letech, ale např. ke zrušení závazných plánů došlo v Polsku už v roce 1982, v Maďarsku již roku 1968. První kroky k liberalizaci cen byly v Polsku provedeny v padesátých letech, v Maďarsku pak opět v roce 1968. Svobodné podnikání bylo v Maďarsku uvolněno v roce 1982, v Polsku dokonce k žádnému omezování podnikání nedocházelo (Kornai, 1996).

Jedním ze zásadních problémů centrálně řízené ekonomiky byla omezená schopnost odhadnout poptávku po jednotlivých statcích. Důsledkem pak na jedné straně bylo zboží, o které nebyl zájem, a na druhé straně zboží, kterého byl nedostatek (Žídek, 2006).

Jak bylo zmíněno, charakteristickým rysem československé ekonomiky bylo společné (státní) vlastnictví, po roce 1948 přestal soukromý sektor prakticky existovat.

V 80. letech byla jen dvě procenta národního důchodu vytvořena v soukromém sektoru a v roce 1989 zde pracovalo pouze 1,2 % pracovní síly (Tošovský, 2000). Drobné podnikání bylo v 80. letech liberalizováno, ale oproti Polsku a Maďarsku jen velmi nepatrně (povolení bylo uděleno jen řádně zaměstnaným občanům, kteří toto podnikání provozovali po pracovní době).

Mlčoch (2000) také zmiňuje, že tím, že byly podniky ve vlastnictví státu, docházelo ke ztrátě jejich motivace ke zkvalitňování a zefektivňování výroby, lepší výsledky totiž znamenaly pouze náročnější plán v dalším období. Nedostatek motivace se od vedení podniků pak samozřejmě přenášel i na řadové zaměstnance. Tomu nepomáhala ani vysoká nivelizace mezd mezi kvalifikovanými a nekvalifikovanými zaměstnanci, stejně tak mezi pracovníky s mizivou pracovní morálkou a snaživými pracovníky, které nebylo možné adekvátně ohodnotit. Nízká efektivita výroby měla za následek zaostávání v technologiích a kvalitě výroby v zemích RVHP. Nedostatek zdrojů se pak projevoval skrytým dluhem v podobě silně zanedbané infrastruktury (Židek, 2006).

Ceny byly rovněž řízeny centrálně a byly víceméně fixní (jen občas docházelo k jejich úpravám), to ale mělo za následek mizivou vypovídající hodnotu o skutečné poptávce po výrobcích a službách. Cenový systém byl navíc negativně ovlivněn subvencemi na potraviny a energie. Tyto distorze způsobily omezenou informovanost výrobních podniků, které tak neměly přehled o tom, po kterých výrobcích je poptávka. Docházelo tak k nedostatku mnoha spotřebních komodit a ke vzniku černého trhu (Židek, 2006).

Michal (1994) zmiňuje, že československá ekonomika byla ekonomikou uzavřenou, např. v roce 1984 činil poměr exportu k HDP pouze 19,4%. Československo, stejně jako Maďarsko a Polsko, svůj export směřovalo převážně do zemí RVHP (až 70%), hlavní příčinou byla trvale klesající kvalita produkce. Maďarsko i Polsko na tom byly o něco lépe než Československo, na západ exportovaly 28%, respektive 33% své produkce, v případě Československa šlo jen o 18%. Pozadu bylo Československo i co se týče zahraničních investic, operovalo zde pouze 50 podniků se zahraniční účastí, v Maďarsku a Polsku to bylo až 500 podniků (Půlpán, 1993).

Československo bylo výjimečné i strukturou své ekonomiky, která byla orientována převážně na průmyslovou výrobu. V roce 1990 dosahoval v Československu podíl průmyslu na HDP přibližně 48%, v Maďarsku to bylo 27% a v Polsku 35%. Naproti tomu sektor služeb byl v Československu silně zanedbán,

tvořil pouze 37% HDP, oproti 60% v Maďarsku a 50 % v Polsku (Chvojka, Zeman, 2000).

3.3 Ekonomika zemí V4 po roce 1989

Na počátku devadesátých letech všechny tři země započaly cestu od centrálně řízené ekonomiky k tržnímu hospodářství. Tomuto procesu se říká transformace. K procesu transformace lze přistupovat dvěma základními strategiemi, obě z nich měly dvě fáze. První z nich byla liberalizace a stabilizace ekonomiky, druhým krokem pak byla privatizace a restrukturalizace podniků. Problémem obou strategií ale byl relativně silný hospodářský pokles v transformovaných ekonomikách. V první polovině devadesátých let se tak tyto ekonomiky musely vypořádat s transformační recesí, po jejím překonání ale ekonomiky začaly opět ožívat (Holman, 2000). V následujících podkapitolách jsou prezentována statistická data čtyř hlavních makroekonomických ukazatelů v zemích V4.

3.3.1 Hrubý domácí produkt

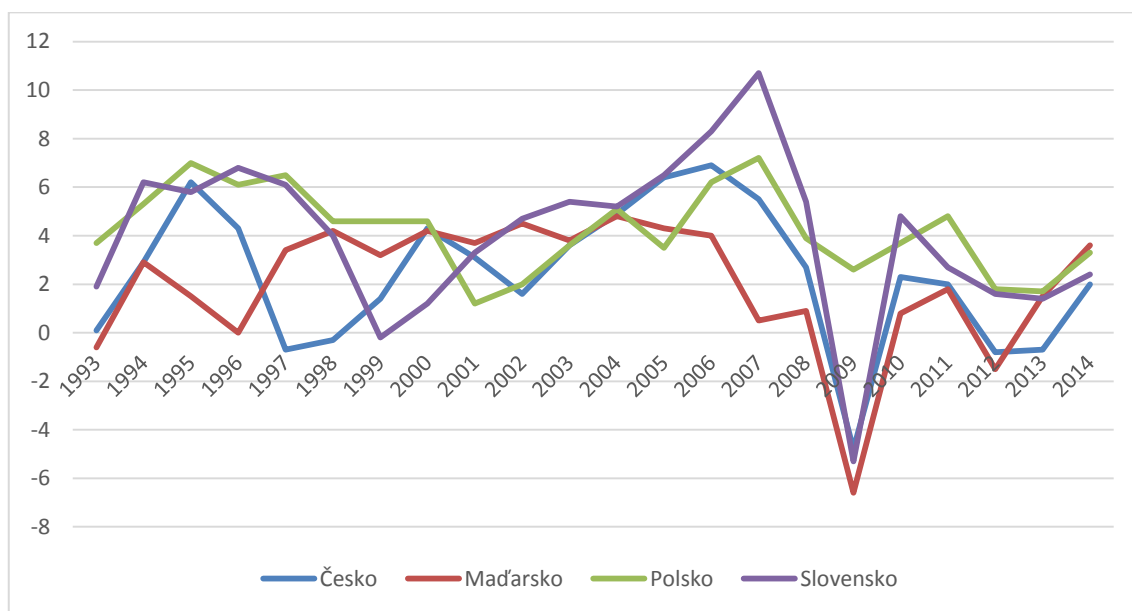
Ekonomika České republiky byla v roce 1998 negativně ovlivněna asijskou krizí, následujících deset let ale HDP již dosahovalo relativně vysokých temp růstu. Zlom nastal v posledním čtvrtletí roku 2008, kdy i na Českou republiku dopadla hospodářská recese. Průměrné tempo růstu české ekonomiky v letech 1993 až 2014 činilo 2,36%.

Slovensko zažívalo od roku 2000 silný ekonomický růst přerušný až hospodářskou recesí v roce 2009, již v následujícím roce ale ekonomika zaznamenala oživení a na rozdíl od Česka se zpět do recese nenavrátila. Průměrné tempo růstu slovenské ekonomiky v letech 1993 až 2014 činilo 4%.

Ekonomika Maďarska zaznamenala v roce 2009 největší pokles ze zemí V4, konkrétně o 6,6 %. V minulém roce ale maďarská ekonomika rostla o téměř 4 procenta, tedy podobně, jako v období let 1997 až 2006. Průměrné tempo růstu maďarské ekonomiky v letech 1993 až 2014 činilo 2%.

Polsko bylo jedinou ekonomikou Evropské unie, které se v roce 2009 vyhnula recese spojená s globální krizí. Růst ekonomiky pouze zpomalil na 2,6% v daném roce, loni byl již zaznamenán růst o 3,3% (rychleji rostly jen Irsko, Malta a Maďarsko). Průměrné tempo růstu polské ekonomiky v letech 1993 až 2014 činilo 4,2%.

Graf 3.1 Meziroční tempo růstu reálného HDP zemí V4 (%)

Zdroj: OECD, 2015a

3.3.2 Inlace

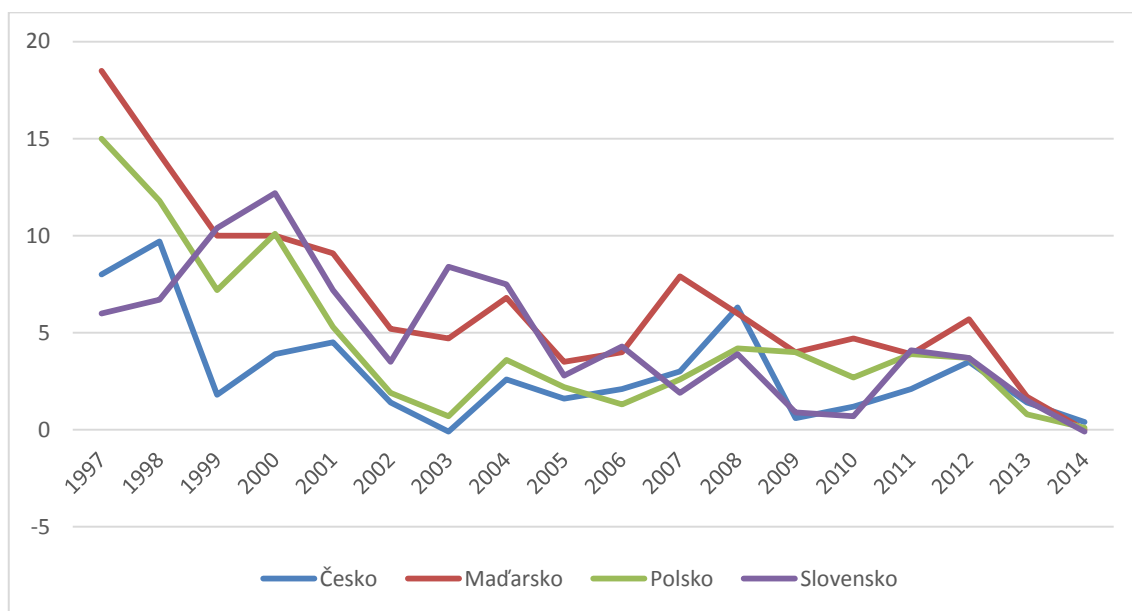
Inflaci (vyjádřenou harmonizovaným indexem spotřebitelských cen) se v České republice podařilo na přelomu tisíciletí významně stabilizovat, za posledních 14 let rostla cenová hladina průměrně o 2,2 % ročně.

Na Slovensku se podařilo inflaci stabilizovat později než v Česku, a to až od roku 2005, kdy Národní banka Slovenska začala explicitně cílovat inflaci v rámci příprav na vstup do Eurozóny. Slovensko je v současnosti jedinou zemí Visegrádské skupiny, která již přijala společnou evropskou měnu. Od roku 2001 rostla cenová hladina v průměru o 3,5 % ročně.

Inflaci se v Maďarsku povedlo stabilizovat v roce 2002, i tak ale za posledních 14 let dosahovala průměrné roční hodnoty 4,8 %. V současnosti se ale Maďarsko potýká (podobně jako ostatní země V4, ale i celé EU) s hrozbou deflace.

V Polsku se inflaci podařilo stabilizovat také v roce 2002, v posledních měsících se ale polská ekonomika potýká s deflací (-1,3% v únoru 2015). Od roku 2001 rostla cenová hladina v Polsku v průměru o 2,6 % ročně.

Graf 3.2 Meziroční míra inflace v zemích V4 vyjádřená indexem HICP (%)

Zdroj: OECD, 2015b

3.3.3 Nezaměstnanost

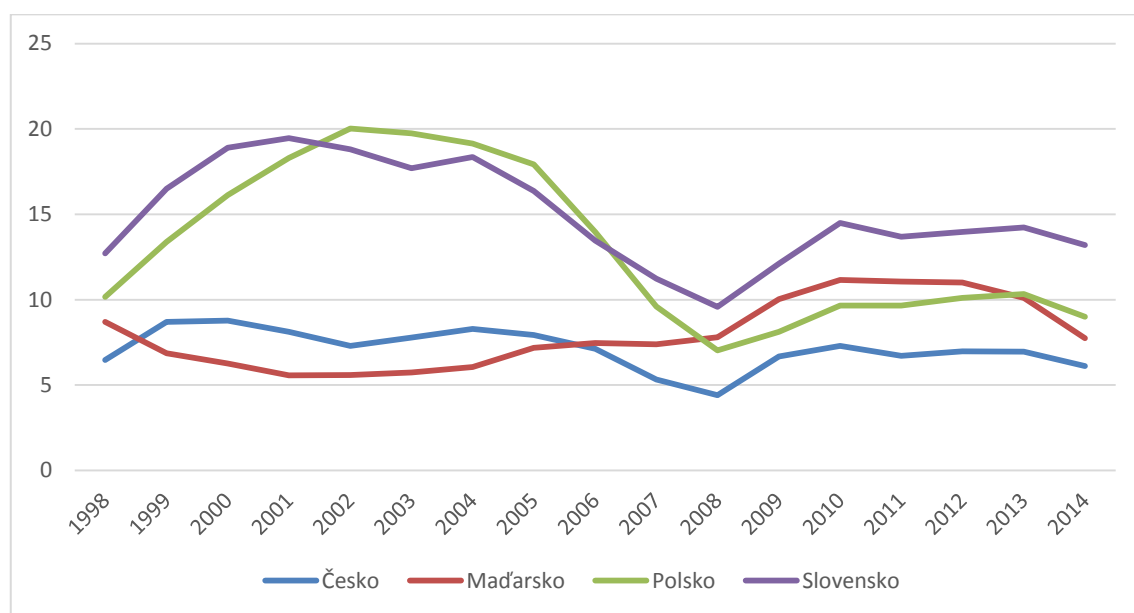
Míra nezaměstnanosti v České republice má od počátku tisíciletí klesající trend. Vůbec nejnižší hodnoty harmonizované míry nezaměstnanosti dosáhla česká ekonomika na vrcholu hospodářského cyklu v roce 2008, a to 4,4%. Posledních pět let se pohybuje okolo sedmi procent, což je jedna z nejnižších hodnot v celé Evropské unii.

Naopak na Slovensku je nezaměstnanost největším problémem tamní ekonomiky, dlouhodobě se totiž pohybuje nad hranicí 10 procent, což je v současnosti průměrná míra nezaměstnanosti v Evropské unii.

Nezaměstnanost v Maďarsku dosáhla minima v roce 2001 (5,5%), od té doby i přes silný ekonomický růst ale každoročně rostla, v roce 2009 pak skokově až na 10 %. Až v minulém roce byl zaznamenán pokles na průměrných 7,7%.

Nezaměstnanost v Polsku byla díky silnému růstu ekonomiky rychlými tempy snižována, ale ačkoli v roce 2009 ekonomika do recese neupadla, na jejím až doposud klesajícím trendu se to projevilo a míra nezaměstnanosti se začala postupně opět zvyšovat až na maximum 10,3% v roce 2013. Díky hospodářskému oživení v loňském roce byl ale zaznamenán také pokles nezaměstnanosti o 1,3 p. b.

Graf 3.3 Průměrná roční harmonizovaná míra nezaměstnanosti v zemích V4 (%)

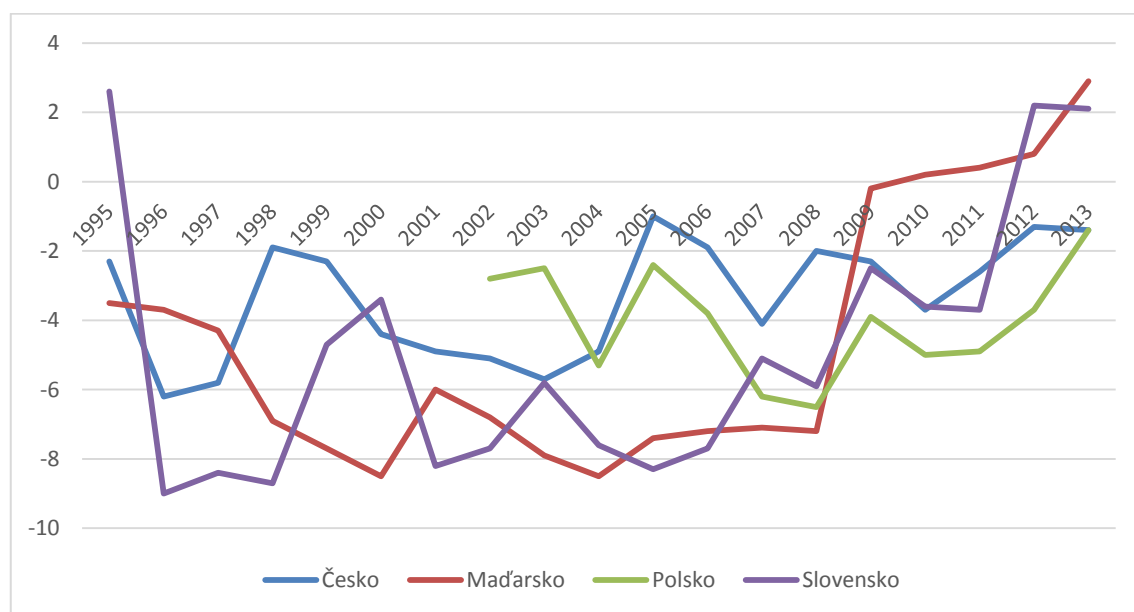

Zdroj: OECD, 2015c

3.3.4 Běžný účet

Data týkající se salda běžného účtu platební bilance ve vztahu k HDP jsou prozatím dostupná pouze do roku 2013, u všech čtyř analyzovaných zemí ale vykazují podobný vývoj dlouhodobých deficitů. V posledních letech ale lze pozorovat pozitivnější vývoj, především v Maďarsku a na Slovensku.

Graf 3.4 Podíl salda běžného účtu PB na HDP v zemích V4(%)

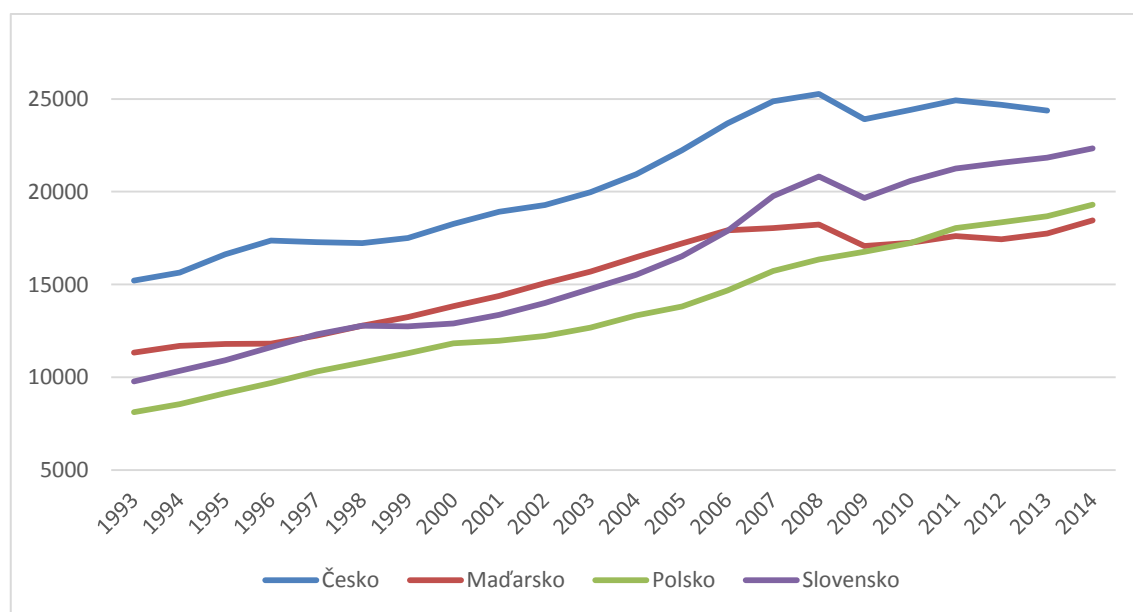
Zdroj: OECD, 2015d

3.3.5 Ostatní vybrané ukazatele

Vedle čtyř hlavních makroekonomických ukazatelů, které budou v poslední kapitole použity k analýze úspěšnosti hospodářské politiky v jednotlivých zemích Visegrádské skupiny, je vhodné komparovat také další vybrané makroekonomické statistiky, pro detailnější popis ekonomických rozdílů mezi těmito zeměmi.

Prvním ukazatelem je hrubý domácí produkt na jednoho obyvatele v paritě kupní síly. Nejvyšší hodnotu HDP na jednoho obyvatele vykazuje Česká republika, v roce 2013 (data pro rok 2014 nejsou k dispozici) činilo 24365 USD. Naopak nejnižší HDP na jednoho obyvatele je vyprodukováno v Maďarsku, 17747 USD v roce 2013. Zajímavostí je to, že v roce 1993 vykazovalo Maďarsko druhou nejvyšší hodnotu ze zemí V4.

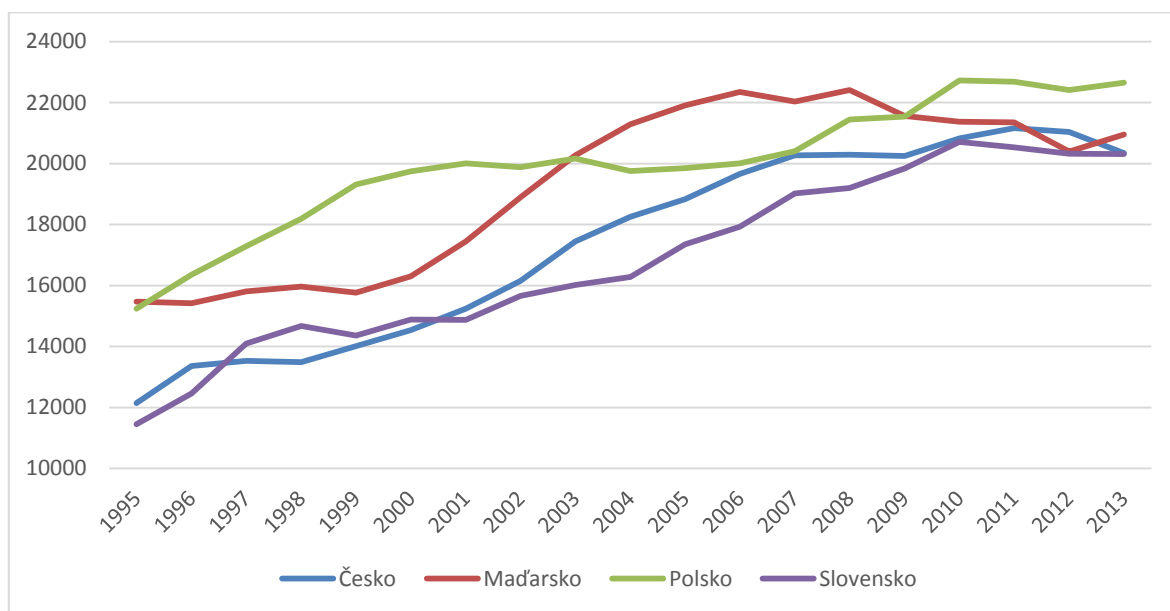
Graf 3.5 HDP na 1 ob. v paritě kupní síly zemích V4 (stálé ceny roku 2005, USD)

Zdroj: OECD, 2015e

Druhým ukazatelem jsou průměrné roční mzdy. Nejvyšší průměrnou roční mzdu (po přepočtu dle parity kupní síly) pobírají pracovníci v Polsku, a to 22655 USD. Nejnižší mzdu naopak pobírají v Česku a na Slovensku, v obou zemích je to mírně nad 20300 USD ročně.

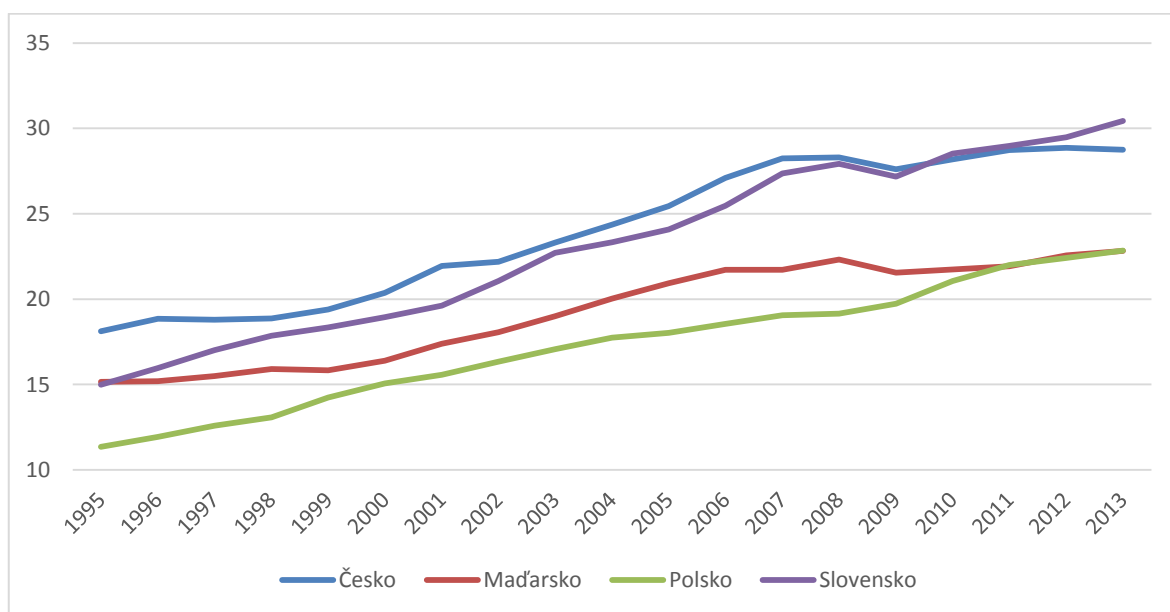
Graf 3.6 Průměrná roční mzda v paritě kupní síly (stálé ceny roku 2013, USD)

Zdroj: OECD, 2015f

Třetím ukazatelem je produktivita vyjádřená hrubým domácím produktem vyprodukovaným jedním pracovníkem za jednu hodinu práce. V roce 1995 byla produktivita práce největší v České republice (18USD/h), v roce 2013 vykázali největší produktivitu pracovníci na Slovensku, přes 30 USD/h.

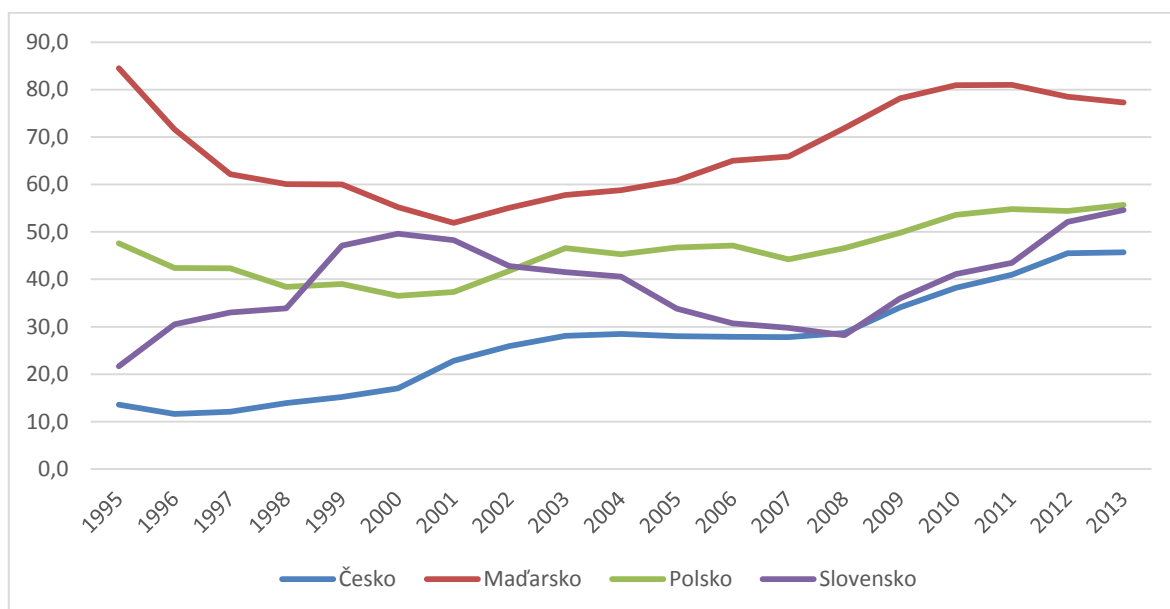
Graf 3.7 Produktivita práce – HDP vytvořené pracovníkem za 1h práce (stálé ceny roku 2005, USD)

Zdroj: OECD, 2015g

Čtvrtým ukazatelem je poměr vládního dluhu na hrubém domácím produktu. Již před rokem 1989 vykazovalo Československo relativně nízkou míru zadlužení, naopak v Polsku i Maďarsku bylo zadlužení velkým makroekonomickým problémem (Holman, 2000). Je to patrné i z následujícího grafu. V roce 1995 byl poměr vládního zadlužení k HDP 13,6 % v Česku a 21,7 % na Slovensku. V Polsku dosáhlo zadlužení 47,6 % HDP a v Maďarsku dokonce 84,5% HDP. Zatímco Maďarsku se míra zadlužení povedlo mírně snížit (77,3 % HDP v roce 2013), v ostatních zemích došlo k nárůstu, nejnižší hodnoty zadlužení v roce 2013 vykázala Česká republika, vládní dluh v poměru k HDP činil 45,7%. Všechny čtyři státy ale vykazují menší zadlužení, než je současný průměr celé Evropské unie (85,5 %).

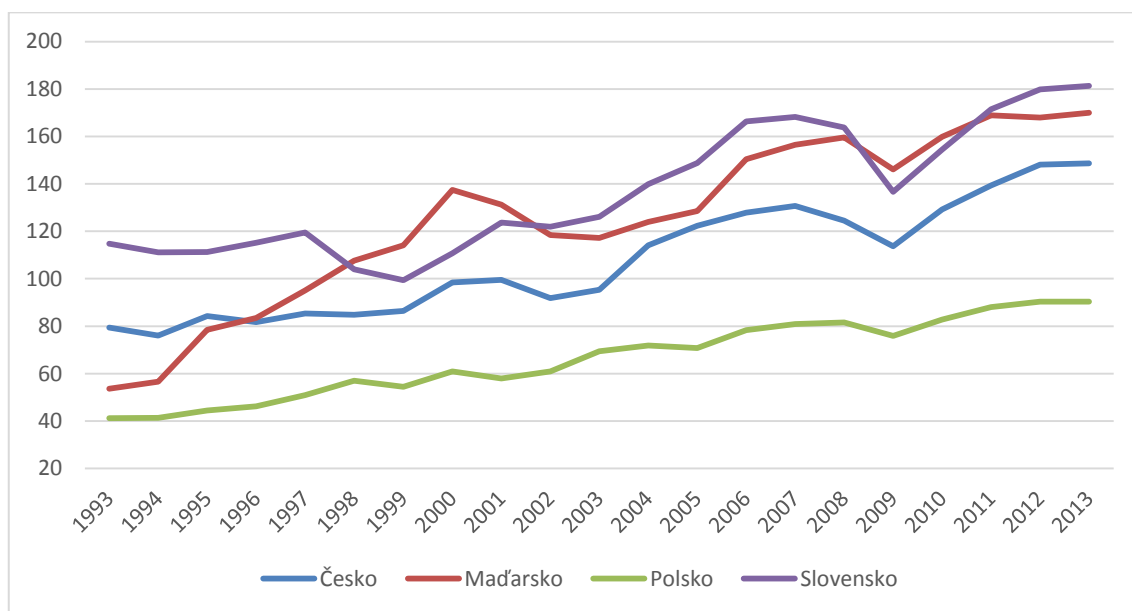
Graf 3.8 Poměr vládního dluhu k HDP (%)

Zdroj: Eurostat, 2015

Pátým ukazatelem je otevřenost ekonomiky, tedy poměr exportu a importu zboží a služeb k HDP. Nejotevřenější je slovenská ekonomika, poměr exportu a importu k HDP činil v roce 2013 181 %. Nejméně otevřenou ekonomikou jak pak Polsko, kde byl poměr exportu a importu k HDP nejnižší ze všech čtyř zemí po celé sledované období a v roce 2013 činil pouhých 90 %.

Graf 3.9 Poměr exportu a importu k HDP (%)

Zdroj: WB, 2015

3.4 Dílčí shrnutí

Ve druhé kapitole byl popsán vznik a vývoj Visegrádské skupiny, přiblíženy byly také její aktivity a cíle. Rovněž byl popsán ekonomický vývoj všech čtyř členských států této aliance, a to jak před rokem 1989, tak hlavně v následujícím pětadvacetiletém období. Představeny byly hlavní makroekonomické ukazatele, které budou v následující kapitole využity k analýze úspěšnosti hospodářské politiky, ale také další ukazatele, jejichž smyslem je blíže popsat rozdíly v jednotlivých oblastech ekonomiky, které mezi státy Visegrádské skupiny existují.

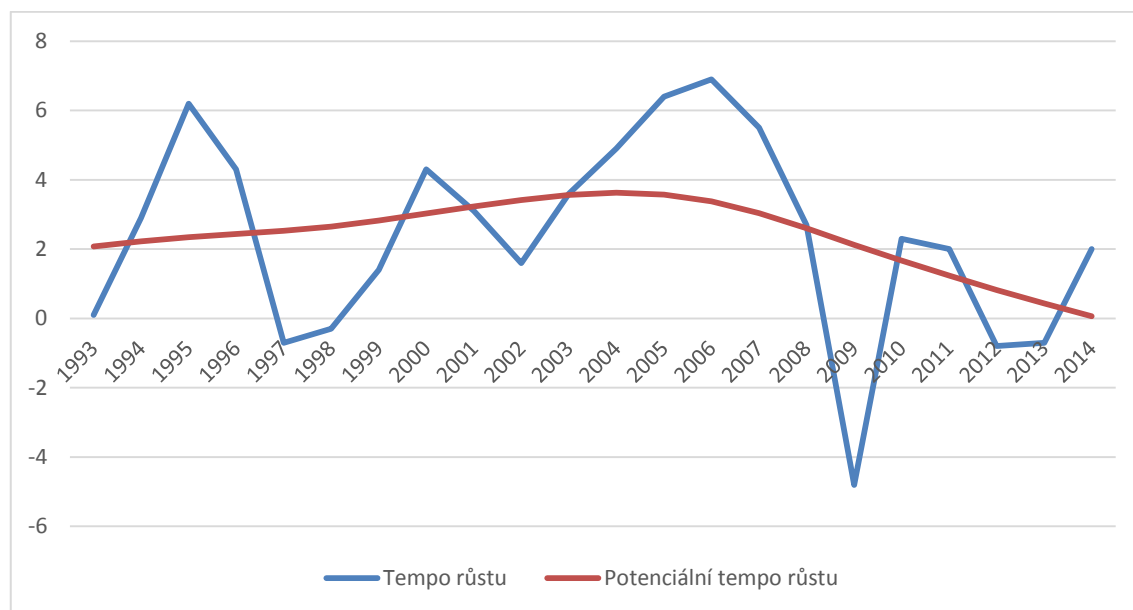
4 Posouzení úspěšnosti hospodářské politiky v zemích V4

Pro posouzení úspěšnosti hospodářské politiky v zemích Visegrádské skupiny je v práci použito metody rozšířeného magického čtyřúhelníku. Všechny čtyři hlavní makroekonomické cíle (respektive naměřené hodnoty ukazatelů, které tyto cíle reprezentují), jsou srovnány s hodnotami, kterých by tyto ukazatele měly dosahovat.

4.1 Hodnocení účinnosti HP v oblasti ekonomického výstupu

Prvním hlavním cílem je růst reálného HDP, přesněji jeho tempo růstu. Hodnoty potenciálního růstu ekonomiky v daných letech byly vypočteny pomocí HP filtru (více viz podkapitola 2.7). Hodnota vyhlazovacího parametru byla stanovena na $\lambda=100$ (viz. Backus, Kehoe, 1992). Na následujících čtyřech grafech jsou srovnána skutečná tempa růstu reálného HDP s potenciálními hodnotami v daných letech u všech čtyř zemí V4.

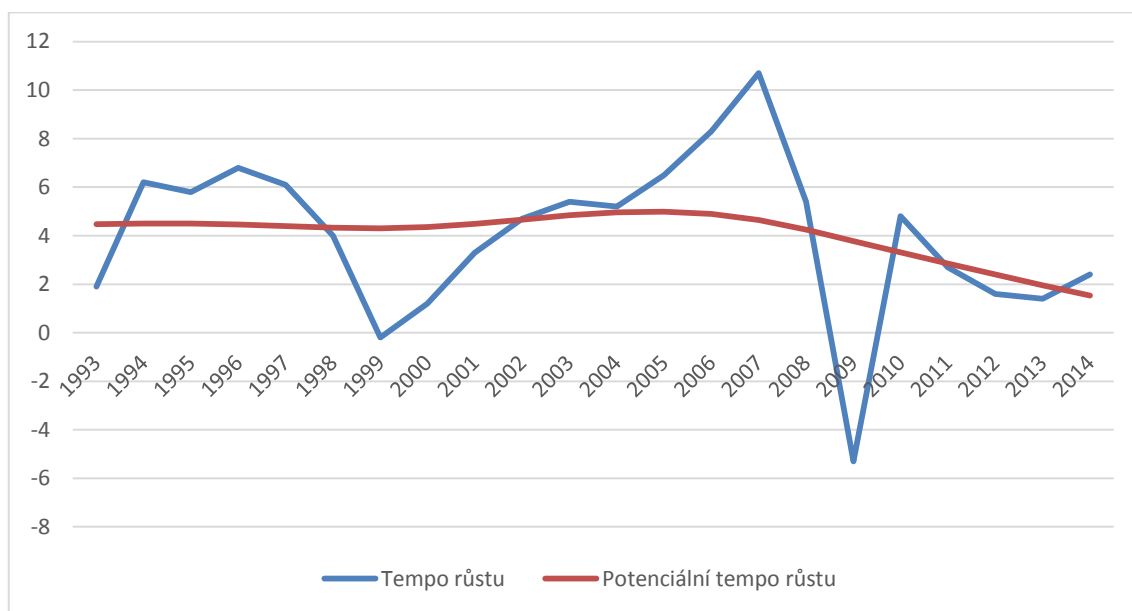
Graf 4.1 Skutečné a potenciální tempo růstu HDP Česka (%)

Zdroj: OECD, 2015a, vlastní výpočty

Tempo růstu potenciálního produktu v České republice rostlo do roku 2004, největší inflační mezera po tomto období byla zaznamenána v roce 2006 (3,5 p.b.). Od roku 2005 se tempo růstu potenciálního produktu snižuje.

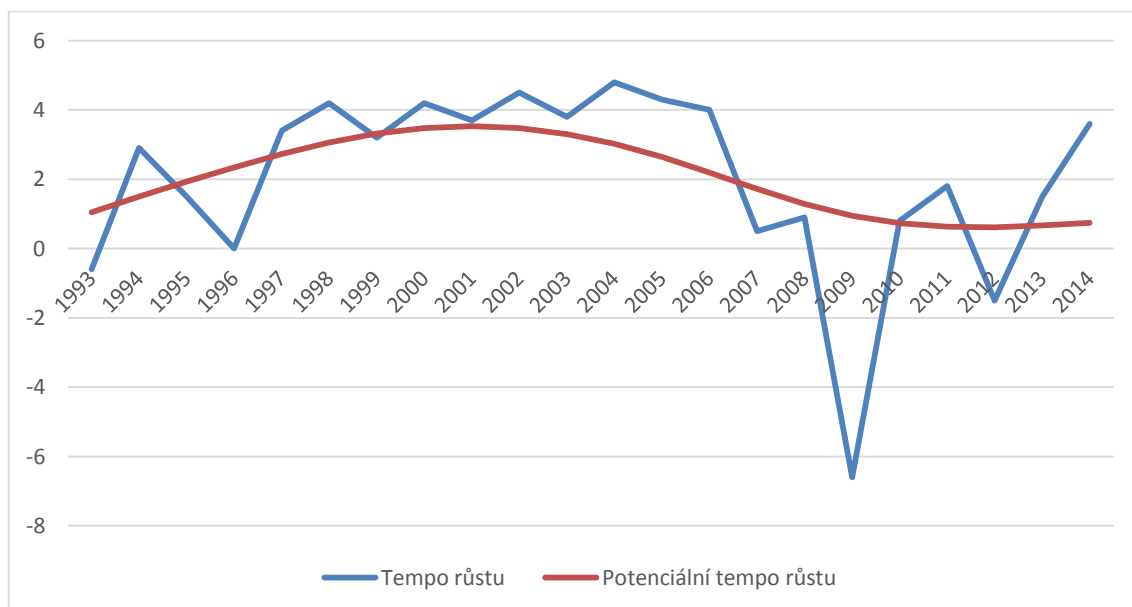
Graf 4.2 Skutečné a potenciální tempo růstu HDP Slovenska (%)

Zdroj: OECD, 2015a, vlastní výpočty

Největšího tempa růstu na Slovensku bylo dosaženo v roce 2005 (5 %), od té doby slovenská ekonomika zpomaluje. V roce 2009 činila mezera výstupu slovenské ekonomiky 9 p.b., nejvíce ze zemí V4.

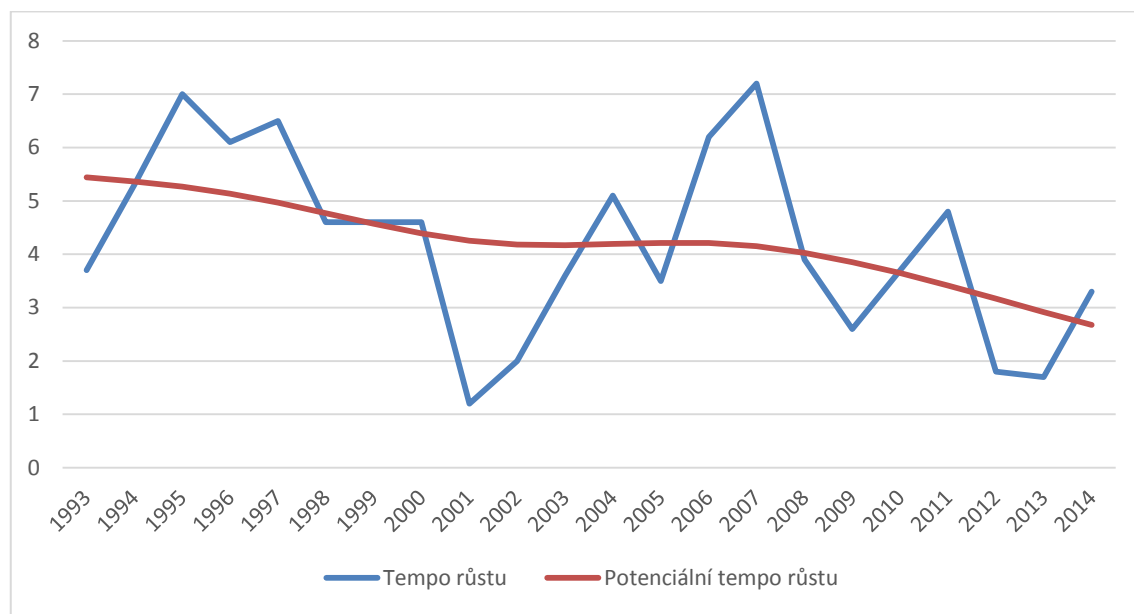
Graf 4.3 Skutečné a potenciální tempo růstu HDP Maďarska (%)

Zdroj: OECD, 2015a, vlastní výpočty

V Maďarsku bylo nejvyšší tempo růstu potenciálního produktu zaznamenáno již v roce 2001 (3,5 %). Tempo růstu potenciálu poté začalo zpomalovat, na rozdíl od Česka a Slovenska ale došlo v roce 2013 k mírnému nárůstu. V roce 2009 kleslo reálné HDP Maďarska o 6,6 %, nejvíce ze zemí V4.

Graf 4.4 Skutečné a potenciální tempo růstu HDP Polska (%)

Zdroj: OECD, 2015a, vlastní výpočty

Polské ekonomice se recese v roce 2009 vyhnula, tempo růstu potenciálního produktu ale (s výjimkou let 2004 až 2006) pomalu klesá. Největší recesní mezera byla v Polsku zaznamenána v roce 2001 (3 p.b.), ale k poklesu reálného HDP v Polsku za celé sledované období nedošlo.

V následující tabulce jsou přehledně uvedeny hodnoty tempa růstu reálného i potenciálního produktu v zemích V4 za roky 1993-2014.

Tabulka 4.1 Srovnání skutečných a potenciálních temp růstu v zemích V4

Rok	CZ y	CZ y*	Δy	HU y	HU y*	Δy	PL y	PL y*	Δy	SK y	SK y*	Δy
1993	0.1	2.1	2.0	-0.6	1.0	1.6	3.7	5.4	1.7	1.9	4.5	2.6
1994	2.9	2.2	0.7	2.9	1.5	1.4	5.3	5.4	0.1	6.2	4.5	1.7
1995	6.2	2.3	3.9	1.5	1.9	0.4	7.0	5.3	1.7	5.8	4.5	1.3
1996	4.3	2.4	1.9	0.0	2.3	2.3	6.1	5.1	1.0	6.8	4.5	2.3
1997	-0.7	2.5	3.2	3.4	2.7	0.7	6.5	5.0	1.5	6.1	4.4	1.7
1998	-0.3	2.7	3.0	4.2	3.1	1.1	4.6	4.8	0.2	4.0	4.3	0.3
1999	1.4	2.8	1.4	3.2	3.3	0.1	4.6	4.6	0.0	-0.2	4.3	4.5
2000	4.3	3.0	1.3	4.2	3.5	0.7	4.6	4.4	0.2	1.2	4.4	3.2
2001	3.1	3.2	0.1	3.7	3.5	0.2	1.2	4.3	3.1	3.3	4.5	1.2
2002	1.6	3.4	1.8	4.5	3.5	1.0	2.0	4.2	2.2	4.7	4.7	0.0
2003	3.6	3.6	0.0	3.8	3.3	0.5	3.6	4.2	0.6	5.4	4.8	0.6
2004	4.9	3.6	1.3	4.8	3.0	1.8	5.1	4.2	0.9	5.2	5.0	0.2
2005	6.4	3.6	2.8	4.3	2.6	1.7	3.5	4.2	0.7	6.5	5.0	1.5
2006	6.9	3.4	3.5	4.0	2.2	1.8	6.2	4.2	2.0	8.3	4.9	3.4
2007	5.5	3.0	2.5	0.5	1.7	1.2	7.2	4.2	3.0	10.7	4.6	6.1
2008	2.7	2.6	0.1	0.9	1.3	0.4	3.9	4.0	0.1	5.4	4.2	1.2
2009	-4.8	2.1	6.9	-6.6	0.9	7.5	2.6	3.9	1.3	-5.3	3.8	9.1
2010	2.3	1.7	0.6	0.8	0.7	0.1	3.7	3.6	0.1	4.8	3.3	1.5
2011	2.0	1.2	0.8	1.8	0.6	1.2	4.8	3.4	1.4	2.7	2.9	0.2
2012	-0.8	0.8	1.6	-1.5	0.6	2.1	1.8	3.2	1.4	1.6	2.4	0.8
2013	-0.7	0.4	1.1	1.5	0.7	0.8	1.7	2.9	1.2	1.4	2.0	0.6
2014	2.0	0.1	1.9	3.6	0.7	2.9	3.3	2.7	0.6	2.4	1.5	0.9
			1.93			1.44			1.13			2.03

Zdroj: OECD, 2015a, vlastní výpočty

Ve sloupcích Δy je vypočtena odchylka skutečného tempa růstu v daném roce od potenciálního tempa růstu odhadnutého pomocí metody HP filtru (v absolutní hodnotě), tedy o kolik p.b. se skutečné tempo růstu lišilo od potenciálu. Tzn. $|\Delta y| = y - y^*$. V zelených polích jsou pak vypočteny průměrné odchylky v jednotlivých letech. Z těchto hodnot vyplývá, že v oblasti výstupu ekonomiky lze za nejúspěšnější považovat hospodářskou politiku Polska (průměrná odchylka 1,13 p.b. ročně).

Pro větší vypovídací schopnost je ale vhodné přiřadit jednotlivým odchylkám různou váhu tak, aby na konečné hodnocení měla největší vliv data z posledních let, a

naopak data z první poloviny 90. let měla co nejmenší váhu. Váha v čase t byla stanovena na $w = 0,5$. Váhy pro období dále do minulosti jsou pak vypočteny jako polovina váhy předcházející (tzn. v čase $t-1$ $w = 0,25$, $t-2$ $w = 0,125$ atd.). Výsledné hodnoty jsou uvedeny v tabulce 4.2:

Tabulka 4.2 Přepočtené odchylky skutečného a potenciálního tempa růstu v zemích V4

Rok	w	CZ	HU	PL	SK
1993	0.000000238	0.000000471	0.000000393	0.000000416	0.000000615
1994	0.000000477	0.000000324	0.000000668	0.000000031	0.000000809
1995	0.000000954	0.000003674	0.000000411	0.000001651	0.000001238
1996	0.000001907	0.000003545	0.000004470	0.000001837	0.000004453
1997	0.000003815	0.000012315	0.000002552	0.000005842	0.000006491
1998	0.000007629	0.000022524	0.000008679	0.000001316	0.000002506
1999	0.000015259	0.000021745	0.000001743	0.000000411	0.000068668
2000	0.000030518	0.000038781	0.000022143	0.000006327	0.000096275
2001	0.000061035	0.000008102	0.000010398	0.000186401	0.000072529
2002	0.000122070	0.000221737	0.000125264	0.000266330	0.000004202
2003	0.000244141	0.000009797	0.000121413	0.000139226	0.000136873
2004	0.000488281	0.000622910	0.000868108	0.000443426	0.000115809
2005	0.000976563	0.002762288	0.001618159	0.000696540	0.001470022
2006	0.001953125	0.006883281	0.003527269	0.003886259	0.006648211
2007	0.003906250	0.009609080	0.004767418	0.011908415	0.023659154
2008	0.007812500	0.000762726	0.003012279	0.000979958	0.009012994
2009	0.015625000	0.108207087	0.117819953	0.019550536	0.141814709
2010	0.031250000	0.019615433	0.002111900	0.001668048	0.046406521
2011	0.062500000	0.047633774	0.072922622	0.086445966	0.009652896
2012	0.125000000	0.202815198	0.264431118	0.170969955	0.100114533
2013	0.250000000	0.283630276	0.209191251	0.304734572	0.139816618
2014	0.500000000	0.967068998	1.430187598	0.311823299	0.436823429
		1.6500	2.1108	0.9137	0.9159

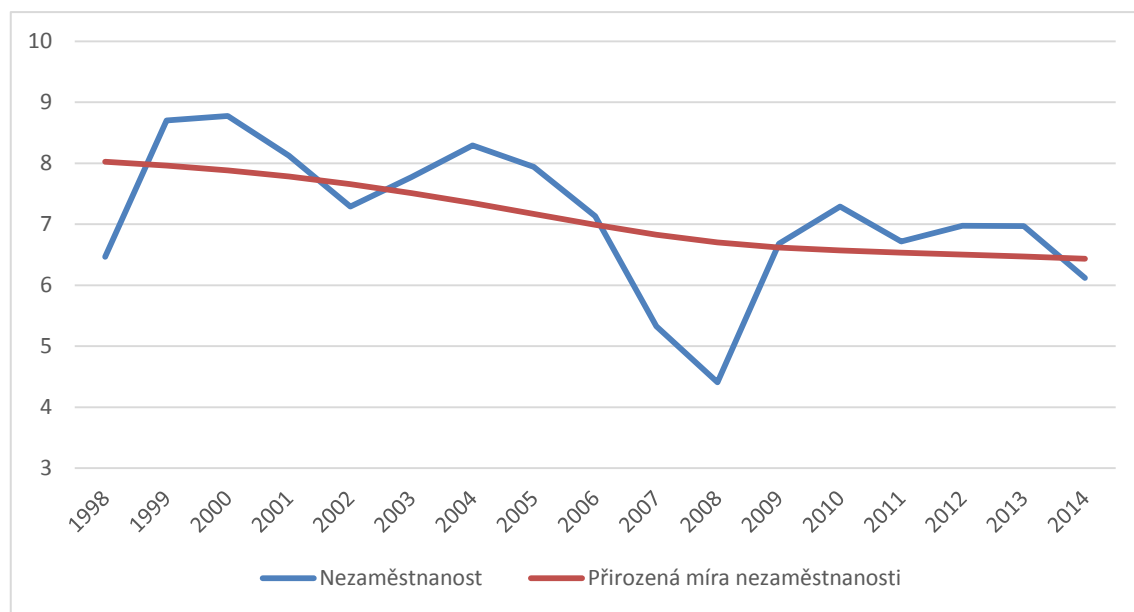
Zdroj: vlastní výpočty

Zeleně podbarvené jsou součty přepočtených odchylek za jednotlivé roky. Čím menší odchylka, tím lépe, tedy hodnota tohoto indexu by měla být co nejnižší. Zatímco po srovnání odchylek první tabulky se na posledním místě umístilo Slovensko, přepočtené hodnoty ukazují, že se v úspěšnosti dosahování optimálního výstupu dělí o první místo s Polskem, na posledním místě se umístilo Maďarsko.

4.2 Hodnocení účinnosti HP v oblasti nezaměstnanosti

Druhým hlavním cílem hospodářské politiky je dosažení tzv. přirozené míry nezaměstnanosti. Na následujících grafech jsou srovnány roční míry harmonizované míry nezaměstnanosti (podíl nezaměstnaných obyvatel na celkové pracovní síle) s její přirozenou mírou. Ta je, stejně jako potenciální tempo růstu HDP v předchozí podkapitole, odhadnuta pomocí HP filtru.

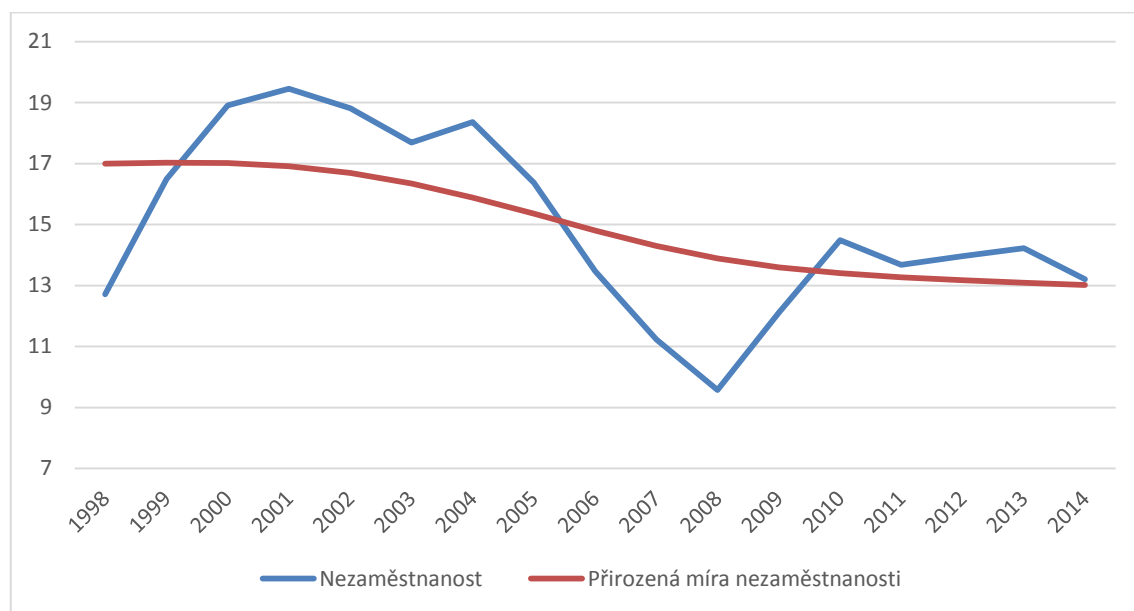
Graf 4.5 Míra nezaměstnanosti a přirozená míra nezaměstnanosti v ČR (%)

Zdroj: OECD, 2015c, vlastní výpočty

Přirozená míra nezaměstnanosti v České republice má dlouhodobě klesající trend. V roce 1998 dosahovala 8 %, v roce 2014 už pouze 6,4 %. Největší odchylka mezi skutečnou a přirozenou mírou nezaměstnanosti byla zaznamenána v roce 2008, a to 2,3 p.b. Takto nízká míra nezaměstnanosti měla za následek relativně vysokou míru inflace ve zmíněném roce, konkrétně 6,3 %.

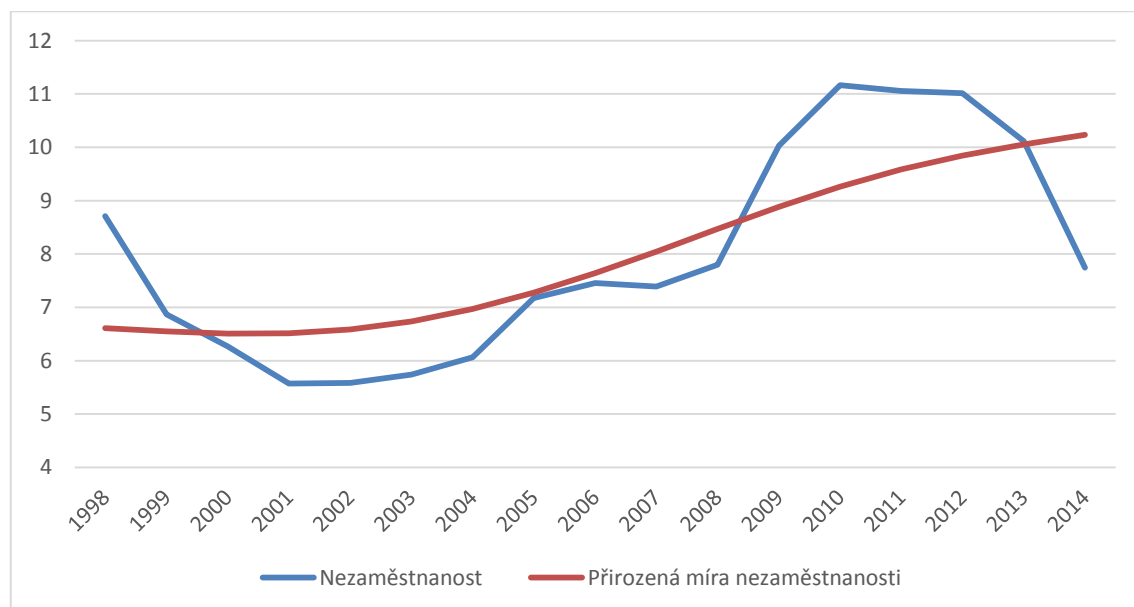
Graf 4.6 Míra nezaměstnanosti a přirozená míra nezaměstnanosti na Slovensku (%)

Zdroj: OECD, 2015c, vlastní výpočty

Jak již bylo zmíněno, nezaměstnanost je na Slovensku významným problémem tamní ekonomiky. Nicméně i zde přirozená míra nezaměstnanosti dlouhodobě klesá, ze 17 % v roce 1998 až na 13 % v roce 2014.

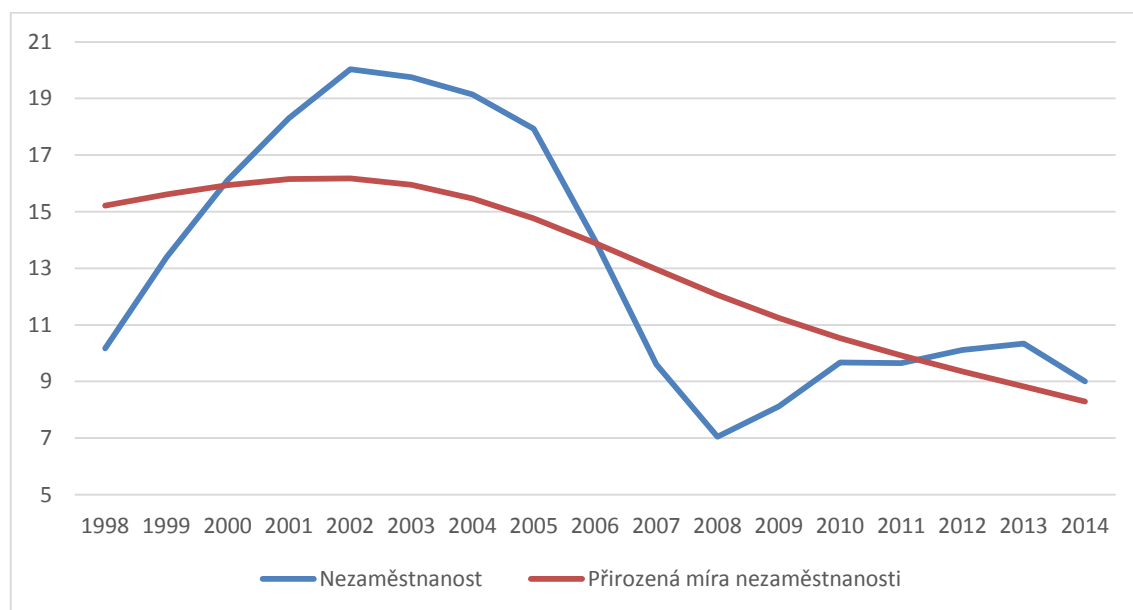
Graf 4.7 Míra nezaměstnanosti a přirozená míra nezaměstnanosti v Maďarsku (%)

Zdroj: OECD, 2015c, vlastní výpočty

Maďarsko je jedinou zemí V4, kde přirozená míra nezaměstnanosti neklesá, naopak relativně vysokým tempem roste. Z 6,6 % v roce 1998 na 10,2 % v roce 2014. Skutečná míra nezaměstnanosti ale v roce 2014 klesla o 2,4 p.b. oproti roku 2013, nelze tedy vyloučit, že v případě pokračujícího ekonomického růstu dojde ve vývoji přirozené míry nezaměstnanosti k obratu a budoucímu klesajícímu trendu.

Graf 4.8 Míra nezaměstnanosti a přirozená míra nezaměstnanosti v Polsku (%)

Zdroj: OECD, 2015c, vlastní výpočty

Polsko se ještě na počátku tisíciletí potýkalo s až 20 % nezaměstnaností. Tu se ale podařilo relativně vysokými tempy snižovat, přirozená míra nezaměstnanosti tak má rovněž klesající trend, z 16,2 % v roce 2002 až na 8,3 % v roce 2014. Polská ekonomika sice v roce 2009 neupadla do recese, zpomalení růstu (pod potenciál, viz graf 4.4) se ale na nezaměstnanosti negativně projevilo.

V tabulce 4.3 jsou uvedeny hodnoty průměrné roční nezaměstnanosti a její přirozené míry v zemích V4 v letech 1998-2014.

Tabulka 4.3. Srovnání skutečné nezaměstnanosti a její přirozené míry v zemích V4

Rok	CZ u	CZ u*	Δu	HU u	HU u*	Δu	PL u	PL u*	Δu	SK u	SK u*	Δu
1998	6.5	8.0	1.6	8.7	6.6	2.1	10.2	15.2	5.1	12.7	17.0	4.3
1999	8.7	8.0	0.7	6.9	6.5	0.3	13.4	15.6	2.2	16.5	17.0	0.5
2000	8.8	7.9	0.9	6.3	6.5	0.2	16.1	15.9	0.2	18.9	17.0	1.9
2001	8.1	7.8	0.3	5.6	6.5	0.9	18.3	16.2	2.2	19.5	16.9	2.5
2002	7.3	7.7	0.4	5.6	6.6	1.0	20.0	16.2	3.9	18.8	16.7	2.1
2003	7.8	7.5	0.3	5.7	6.7	1.0	19.8	15.9	3.8	17.7	16.3	1.4
2004	8.3	7.3	0.9	6.1	7.0	0.9	19.1	15.5	3.7	18.4	15.9	2.5
2005	7.9	7.2	0.8	7.2	7.3	0.1	17.9	14.8	3.2	16.4	15.4	1.0
2006	7.1	7.0	0.1	7.5	7.6	0.2	14.0	13.9	0.1	13.5	14.8	1.3
2007	5.3	6.8	1.5	7.4	8.0	0.7	9.6	13.0	3.4	11.2	14.3	3.1
2008	4.4	6.7	2.3	7.8	8.5	0.7	7.0	12.1	5.0	9.6	13.9	4.3
2009	6.7	6.6	0.1	10.0	8.9	1.1	8.1	11.2	3.1	12.1	13.6	1.5
2010	7.3	6.6	0.7	11.2	9.3	1.9	9.7	10.5	0.9	14.5	13.4	1.1
2011	6.7	6.5	0.2	11.1	9.6	1.5	9.7	9.9	0.3	13.7	13.3	0.4
2012	7.0	6.5	0.5	11.0	9.8	1.2	10.1	9.4	0.8	14.0	13.2	0.8
2013	7.0	6.5	0.5	10.1	10.1	0.1	10.3	8.8	1.5	14.2	13.1	1.1
2014	6.1	6.4	0.3	7.7	10.2	2.5	9.0	8.3	0.7	13.2	13.0	0.2
			0.71			0.96			2.34			1.77

Zdroj: OECD, 2015c, vlastní výpočty

Nejnižší průměrné odchylky $\Delta u = u - u^*$ dosáhla ve sledovaném období Česká republika a Maďarsko, největší odchylka byla zjištěna v případě Polska. V tabulce 4.4 jsou tyto hodnoty rovněž upraveny použitím váhového rozložení.

Tabulka 4.4 Přepočtené odchylky skutečné a přirozené míry nezaměstnanosti v zemích V4

Rok	w	CZ	HU	PL	SK
1998	0.00000763	0.0000119	0.0000160	0.0000385	0.0000327
1999	0.00001526	0.0000112	0.0000049	0.0000338	0.0000082
2000	0.00003052	0.0000272	0.0000074	0.0000056	0.0000577
2001	0.00006104	0.0000209	0.0000573	0.0001315	0.0001553
2002	0.00012207	0.0000445	0.0001224	0.0004713	0.0002586
2003	0.00024414	0.0000641	0.0002428	0.0009283	0.0003297
2004	0.00048828	0.0004602	0.0004406	0.0017934	0.0012069
2005	0.00097656	0.0007530	0.0000987	0.0030870	0.0009961
2006	0.00195313	0.0002804	0.0003555	0.0001386	0.0026092
2007	0.00390625	0.0058601	0.0025455	0.0130991	0.0119638
2008	0.00781250	0.0179052	0.0052148	0.0391736	0.0336790
2009	0.01562500	0.0009827	0.0179287	0.0488514	0.0230958
2010	0.03125000	0.0225739	0.0594318	0.0271522	0.0340616
2011	0.06250000	0.0115108	0.0920517	0.0165515	0.0257845
2012	0.12500000	0.0592166	0.1467048	0.0943602	0.0989842
2013	0.25000000	0.1246534	0.0161722	0.3802828	0.2825168
2014	0.50000000	0.1576759	1.2471589	0.3561290	0.0956738
		0.4021	1.5886	0.9822	0.6114

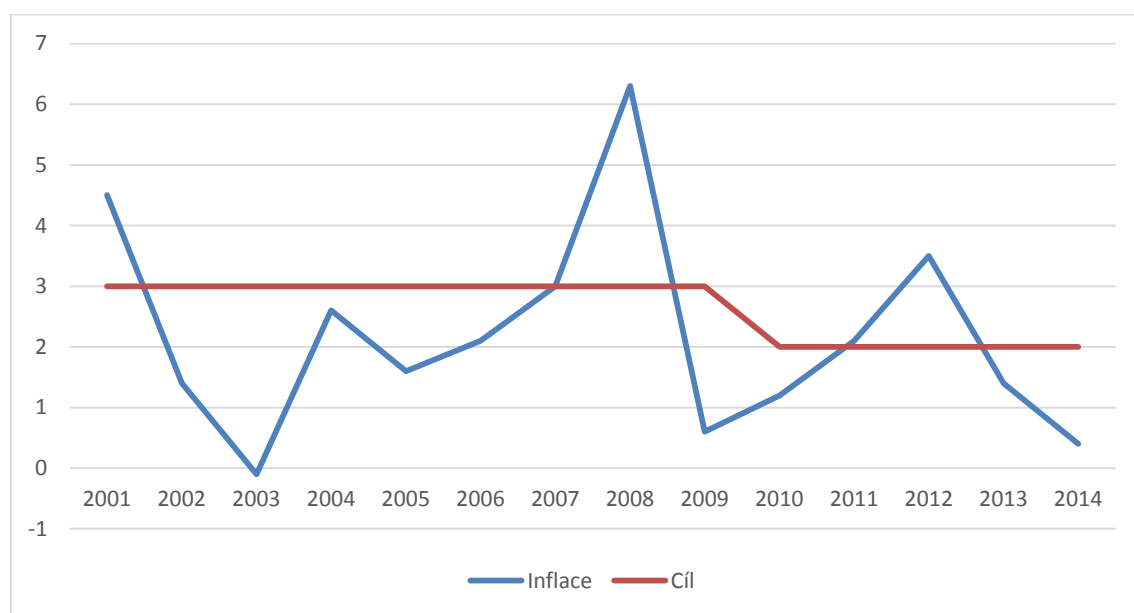
Zdroj: vlastní výpočty

I po úpravě původních výsledků lze za nejúspěšnější v oblasti nezaměstnanosti označit Českou republiku, naopak Maďarsko se z původního druhého nejlepšího výsledku propadlo na poslední místo kvůli vysokým odchylkám naměřeným v posledních letech. Navíc jak již bylo zmíněno, přirozená míra nezaměstnanosti v Maďarsku dlouhodobě roste (viz graf 4.7), zatímco v ostatních zemích V4 klesá.

4.3 Hodnocení účinnosti HP v oblasti cílování inflace

Centrální banky Slovenska a Polska začaly cílovat inflaci v roce 1999, Česká národní banka již v roce 1998, Maďarská národní banka pak stanovila svůj první inflační cíl až pro rok 2001. Na následujících grafech jsou srovnány skutečné míry inflace v daných letech s cílem, který byl pro daný rok stanoven centrálními bankami jednotlivých zemí.

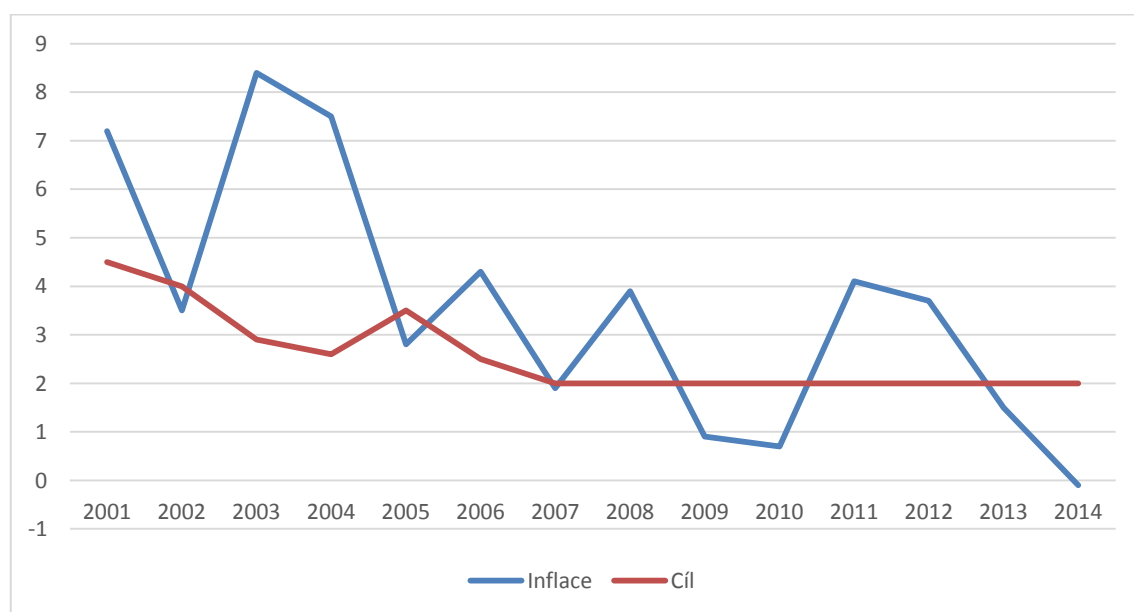
Graf 4.9 Míra inflace a inflační cíl v ČR (%)

Zdroj: OECD, 2015b; ČNB, 2015

Česká národní banka začala cílovat inflaci v roce 1998. Zpočátku cílovala pouze čistou inflaci, od roku 2002 celkovou inflaci v daném pásmu a od roku 2006 pak v bodovém pásmu. Hodnoty uvedené v grafu jsou středními hodnotami daných pásem (ČNB, 2015).

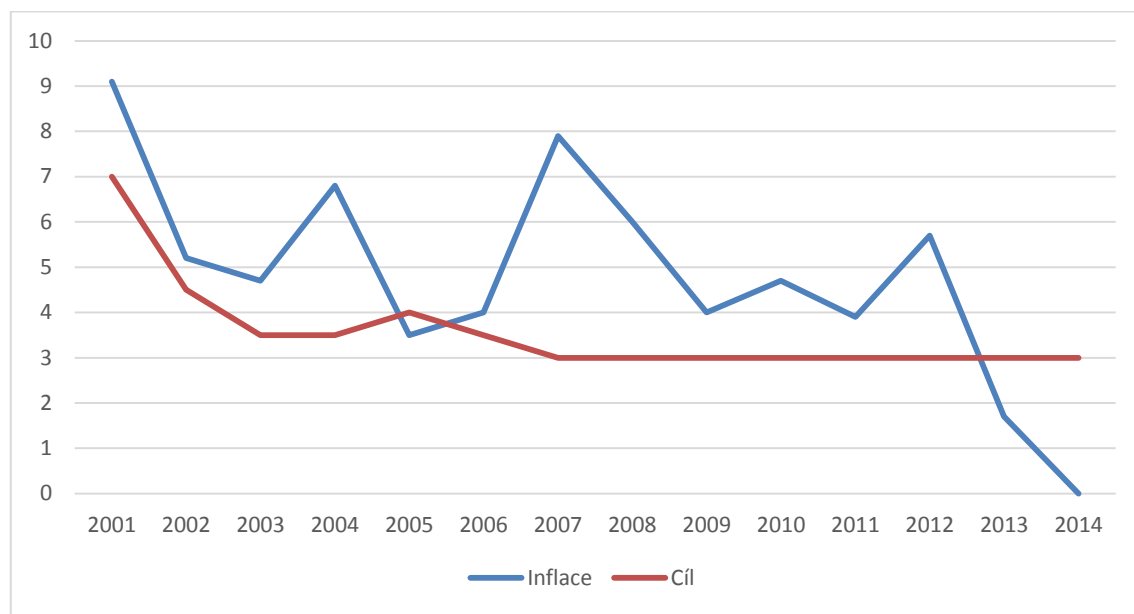
Graf 4.10 Míra inflace a inflační cíl na Slovensku (%)

Zdroj: OECD, 2015b; CHROMECC, 2007; ECB, 2015

Rozdíly mezi skutečnou a cílovanou inflací jsou v případě Slovenska větší, protože Národní banka Slovenska zpočátku sledovaného období cílovala pouze čistou inflaci. Celkovou inflaci cíluje od roku 2005, kdy se začala připravovat na vstup do eurozóny vstupem do programu ERM II (Chromec, 2007).

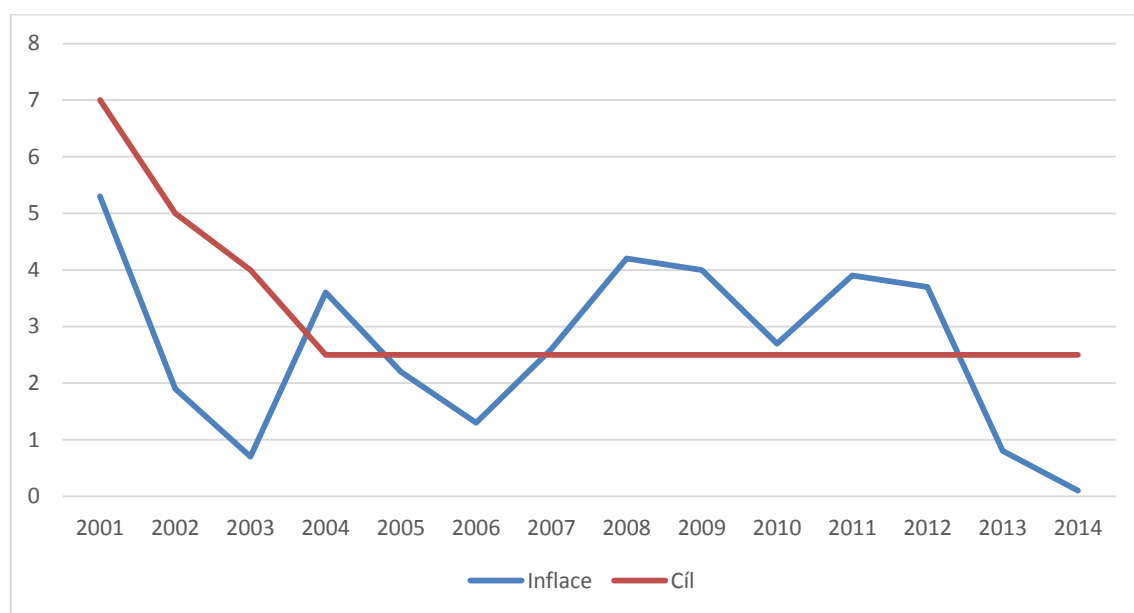
Graf 4.11 Míra inflace a inflační cíl v Maďarsku (%)

Zdroj: OECD, 2015b; MNB, 2015

Maďarská národní banka začala cílovat inflaci až v roce 2001, jako poslední ze zemí V4. Po celé sledované období byla inflace v Maďarsku cílována s odchylkou 1 p.b. (MNB, 2015).

Graf 4.12 Míra inflace a inflační cíl v Polsku (%)

Zdroj: OECD, 2015b; JONAS J., MISHKIN F., 2004; NBP, 2015

Polská národní banka začala cílovat inflaci od roku 1999, v krátkodobých horizontech postupně inflační cíl snižovala až na 2,5 % v roce 2004. Tento inflační s povolenou odchylkou 1 p.b. je v Polsku platný dodnes.

V následující tabulce 4.5 jsou uvedeny hodnoty průměrné roční inflace ve zkoumaných zemích spolu se stanovenými inflačními cíli od roku 2001 (kdy začala, jako poslední, cílovat inflaci Maďarská národní banka) do roku 2014. V daných letech, kdy byly inflační cíle prezentovány jako pásma, byly za cílované hodnoty zvoleny vždy střední hodnoty daného pásma.

Tabulka 4.5. Srovnání skutečné míry inflace a s inflačními cíli v zemích V4

Rok	CZ π	CZ π^*	$\Delta\pi$	HU π	HU π^*	$\Delta\pi$	PL π	PL π^*	$\Delta\pi$	SK π	SK π^*	$\Delta\pi$
2001	4.5	3.0	1.5	9.1	7.0	2.1	5.3	7.0	1.7	7.2	4.5	2.7
2002	1.4	3.0	1.6	5.2	4.5	0.7	1.9	5.0	3.1	3.5	4.0	0.5
2003	-0.1	3.0	3.1	4.7	3.5	1.2	0.7	4.0	3.3	8.4	2.9	5.5
2004	2.6	3.0	0.4	6.8	3.5	3.3	3.6	2.5	1.1	7.5	2.6	4.9
2005	1.6	3.0	1.4	3.5	4.0	0.5	2.2	2.5	0.3	2.8	3.5	0.7
2006	2.1	3.0	0.9	4.0	3.5	0.5	1.3	2.5	1.2	4.3	2.5	1.8
2007	3.0	3.0	0.0	7.9	3.0	4.9	2.6	2.5	0.1	1.9	2.0	0.1
2008	6.3	3.0	3.3	6.0	3.0	3.0	4.2	2.5	1.7	3.9	2.0	1.9
2009	0.6	3.0	2.4	4.0	3.0	1.0	4.0	2.5	1.5	0.9	2.0	1.1
2010	1.2	2.0	0.8	4.7	3.0	1.7	2.7	2.5	0.2	0.7	2.0	1.3
2011	2.1	2.0	0.1	3.9	3.0	0.9	3.9	2.5	1.4	4.1	2.0	2.1
2012	3.5	2.0	1.5	5.7	3.0	2.7	3.7	2.5	1.2	3.7	2.0	1.7
2013	1.4	2.0	0.6	1.7	3.0	1.3	0.8	2.5	1.7	1.5	2.0	0.5
2014	0.4	2.0	1.6	0.0	3.0	3.0	0.1	2.5	2.4	-0.1	2.0	2.1
			1.37			1.91			1.49			1.92

Zdroj: OECD, 2015b; ČNB, 2015; CHROMECE, 2007; ECB, 2015; MNB, 2015; JONAS J., MISHKIN F., 2004; NBP, 2015; vlastní výpočty

Nejnižší průměrné odchylky byly zjištěny v případě Česka a Polska, srovnatelné pak byly odchylky mezi skutečnou a cílovanou inflací v Maďarsku a na Slovensku. V případě Slovenska již bylo zmíněno, že Národní banka Slovenska zpočátku cílovala pouze jádrovou inflaci (tedy očištěnou o vlivy, které nemůže ovlivnit), odchylky od harmonizované míry inflace tak byly vyšší než v případě ostatních států V4. V roce 2004 ale NBS přijala program (NBS, 2008), ve kterém stanovila inflační cíle na roky 2005 až 2008 tak, aby byla splněna maastrichtská kritéria pro vstup do eurozóny. Od roku 2009 je pro Slovensko platný cíl 2%, který stanovila Evropská centrální banka (ECB, 2015).

Tabulka 4.6 Přepočtené odchylky skutečné a cílované inflace v zemích V4

Rok	w	CZ	HU	PL	SK
2001	0.0000610	0.0000916	0.0001282	0.0001038	0.0001648
2002	0.0001221	0.0001953	0.0000854	0.0003784	0.0000610
2003	0.0002441	0.0007568	0.0002930	0.0008057	0.0013428
2004	0.0004883	0.0001953	0.0016113	0.0005371	0.0023926
2005	0.0009766	0.0013672	0.0004883	0.0002930	0.0006836
2006	0.0019531	0.0017578	0.0009766	0.0023438	0.0035156
2007	0.0039063	0.0000000	0.0191406	0.0003906	0.0003906
2008	0.0078125	0.0257813	0.0234375	0.0132813	0.0148438
2009	0.0156250	0.0375000	0.0156250	0.0234375	0.0171875
2010	0.0312500	0.0250000	0.0531250	0.0062500	0.0406250
2011	0.0625000	0.0062500	0.0562500	0.0875000	0.1312500
2012	0.1250000	0.1875000	0.3375000	0.1500000	0.2125000
2013	0.2500000	0.1500000	0.3250000	0.4250000	0.1250000
2014	0.5000000	0.8000000	1.5000000	1.2000000	1.0500000
		1.2364	2.3337	1.9103	1.6000

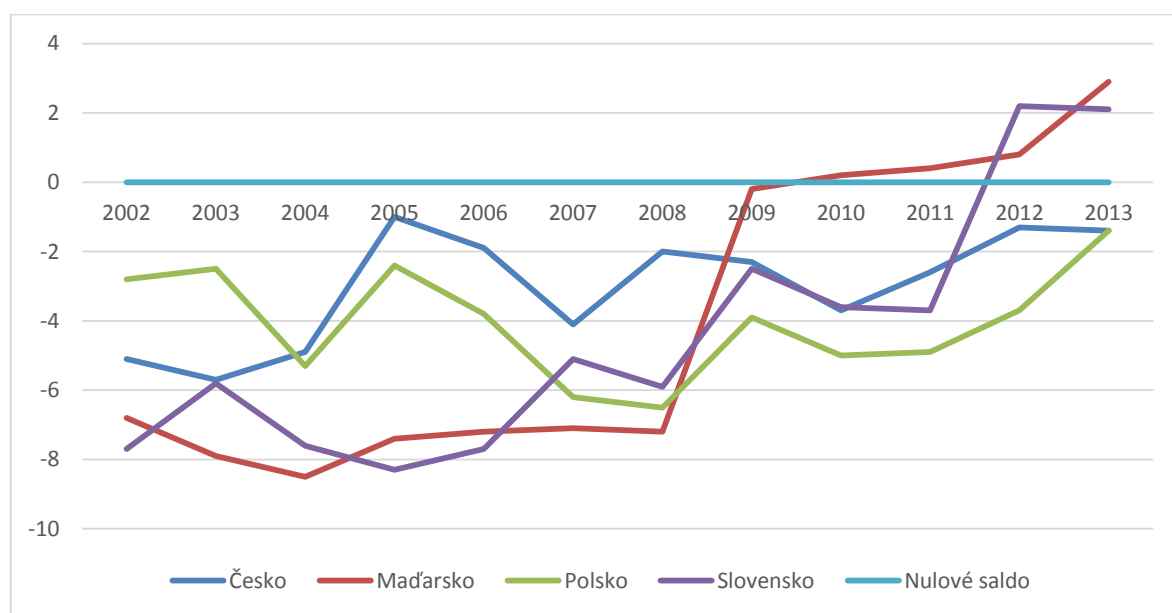
Zdroj: vlastní výpočty

Z přepočtených indexů vyplývá, že na Slovensku se skutečná inflace od té cílované v posledních letech opravdu příliš neliší, což má pozitivní vliv na celkovou hodnotu indexu. Nejlépe si v cílování inflace vede Česká národní banka, nejhůře pak MNB, v Maďarsku se inflace držela vysoko nad cílovými hodnotami téměř po celé sledované období.

4.4 Hodnocení HP v oblasti vnější ekonomické rovnováhy

Jak bylo zmíněno v první kapitole, poměr salda běžného účtu platební bilance na HDP by měl být nulový, jinými slovy, běžný účet by měl být vyrovnaný. Problémem transformujících se zemí je ale dlouhodobý deficit na běžném účtu, to je patrné i z grafu 4.13, kde jsou srovnána data týkající se salda běžného účtu od roku 2002 (dřívější data nejsou pro polskou ekonomiku k dispozici a došlo by tak ke zkreslení výsledků).

Graf 4.13 Podíl salda běžného účtu na HDP v ČR

Zdroj: OECD, 2015d

Posledním analyzovaným ukazatelem je tedy poměr salda běžného účtu k HDP. Je nutné připomenout, že tato salda jsou uváděná v absolutní hodnotě (nehraje tedy roli, jestli konečné saldo bylo kladné či záporné).

Tabulka 4.7 Salda běžného účtu platební bilance v zemích V4

Rok	CZ	HU	PL	SK	bú*
2002	5.1	6.8	2.8	7.7	0
2003	5.7	7.9	2.5	5.8	0
2004	4.9	8.5	5.3	7.6	0
2005	1	7.4	2.4	8.3	0
2006	1.9	7.2	3.8	7.7	0
2007	4.1	7.1	6.2	5.1	0
2008	2	7.2	6.5	5.9	0
2009	2.3	0.2	3.9	2.5	0
2010	3.7	0.2	5	3.6	0
2011	2.6	0.4	4.9	3.7	0
2012	1.3	0.8	3.7	2.2	0
2013	1.4	2.9	1.4	2.1	0
	3.00	4.72	4.03	5.18	

Zdroj: vlastní výpočty

Nejnižší průměrné saldo běžného účtu platební bilance za období 2002-2013 bylo zaznamenáno u České republiky, nejvyšší v Maďarsku. Je ale nutné zmínit, že v Maďarsku dosahovalo v letech 2010 až 2013 saldo běžného účtu kladných hodnot.

Tabulka 4.8 Přepočtené odchylky salda běžného účtu v zemích V4

Rok	w	CZ	HU	PL	SK
2002	0.0002441	0.0012451	0.0016602	0.0006836	0.0018799
2003	0.0004883	0.0027832	0.0038574	0.0012207	0.0028320
2004	0.0009766	0.0047852	0.0083008	0.0051758	0.0074219
2005	0.0019531	0.0019531	0.0144531	0.0046875	0.0162109
2006	0.0039063	0.0074219	0.0281250	0.0148438	0.0300781
2007	0.0078125	0.0320313	0.0554688	0.0484375	0.0398438
2008	0.0156250	0.0312500	0.1125000	0.1015625	0.0921875
2009	0.0312500	0.0718750	0.0062500	0.1218750	0.0781250
2010	0.0625000	0.2312500	0.0125000	0.3125000	0.2250000
2011	0.1250000	0.3250000	0.0500000	0.6125000	0.4625000
2012	0.2500000	0.3250000	0.2000000	0.9250000	0.5500000
2013	0.5000000	0.7000000	1.4500000	0.7000000	1.0500000
		1.7346	1.9431	2.8485	2.5561

Zdroj: vlastní výpočty

Přepočtená data ukazují, že vývoj běžného účtu maďarské platební bilance lze hodnotit pozitivně. Interpretace výsledků je ale v tomto případě složitější. Podobně jako Maďarsko, i Slovensko v posledních letech zaznamenalo na běžném účtu výrazně přebytkové saldo (2,2 % HDP v roce 2012 a 2,1 % HDP v roce 2013). Je tedy nutné zvážit, zda je např. vývoj běžného účtu PB v České republice (kde bylo v těchto letech absolutní saldo sice nižší, nicméně deficitní) opravdu příznivější než na Slovensku nebo v Maďarsku.

4.5 Zhodnocení úspěšnosti hospodářské politiky

V předchozích kapitolách bylo zhodnoceno dosahování makroekonomických cílů definovaných magickým čtyřúhelníkem. Následující tabulka obsahuje přehledné srovnání.

Tabulka 4.9 Srovnání úspěšnosti zemí V4 při dosahování hlavních cílů

Cíl	CZ	HU	PL	SK
Tempo růstu HDP	1.650	2.111	0.914	0.916
Míra nezaměstnanosti	0.402	1.589	0.982	0.611
Míra inflace	1.236	2.334	1.910	1.600
Saldo běžného účtu PB	1.735	1.943	2.848	2.556
Index HP	5.023	7.976	6.655	5.683

Zdroj: vlastní výpočty

Výsledkem součtu dílčích vážených indexů je Index hospodářské politiky. Tento index umožňuje provést závěrečné zhodnocení úspěšnosti hospodářské politiky v zemích Visegrádské skupiny, a tedy i naplnit cíl této diplomové práce.

Jako nejúspěšnější lze vyhodnotit hospodářskou politiku České republiky, která dosáhla nejlepších výsledků v oblasti cílování inflace a také snižování nezaměstnanosti, kde dosahuje nejlepších výsledků i v rámci celé Evropské unie.

Na druhém místě skončila hospodářská politika Slovenské republiky, která má nejlepší výsledky v oblasti reálného výstupu ekonomiky a také nezaměstnanosti.

Hospodářská politika Polské republiky dosahuje, podobně jako slovenská HP, nejlepších výsledků v oblasti výstupu ekonomiky, rovněž i snižování míry nezaměstnanosti lze označit za velmi úspěšné.

Nejmenší úspěšnost hospodářské politiky byla zjištěna v Maďarské republice. Pozitivně lze hodnotit pouze hodnotu indexu, který maďarská ekonomika vykázala v oblasti vnější hospodářské rovnováhy (reprezentované saldem běžného účtu platební bilance), v ostatních třech hodnocených oblastech vykázala nejhorší dílčí výsledky ze zemí V4.

4.6 Dílčí shrnutí

V poslední kapitole byla posouzena úspěšnost hospodářské politiky v zemích V4 metodou vycházející z tzv. magických čtyřúhelníků. Bylo zhodnoceno jak dílčí dosahování cílů hospodářské politiky, tak úspěšnost HP jako celku v jednotlivých zemích Visegrádské skupiny.

5 Závěr

Hospodářská politika je vědní disciplínou nacházející se na hranici mezi ekonomickou teorií a hospodářskou praxí. Jedná se o záměrnou činnost státních i nestátních organizací, kterou je ovlivňována ekonomika celé země. Hospodářská politika je komplexní celek mnoha dílčích politik, ať už se jedná o politiku fiskální, monetární, vnější, strukturální, sociální, politiky zaměstnanosti či životního prostředí a řadu dalších. Správným nastavením hospodářské politiky se pak stát snaží dosáhnout určitých ekonomických a společenských cílů tak, aby z nich měla užitek celá společnost.

Svou hospodářskou politiku provádí rovněž čtyři země ležící ve střední Evropě, konkrétně Česká, Slovenská, Maďarská a Polská republika, státy, které spojuje podobný 45 let trvající vývoj v období po druhé světové válce. I v novodobých dějinách spolu tyto státy kooperují, a to již od roku 1991 v rámci tzv. Visegrádské skupiny, která nezanikla i přes vstup všech zmíněných zemí do Evropské unie v roce 2004.

Všem čtyřem zemím se po transformaci v devadesátých letech podařilo více či méně úspěšně stabilizovat své ekonomiky, nastartovat ekonomický růst (významněji přerušeny až v roce 2009 kvůli vnějším vlivům), stabilizovat míru inflace do jednociferných hodnot, dlouhodobě snižovat nezaměstnanost (s výjimkou Maďarska, kde v posledním desetiletí přirozená míra nezaměstnanosti vzrostla o přibližně 3 p.b.) a také výrazně potlačit vnější nerovnováhu na běžném účtu platební bilance způsobenou deficitní výnosovou bilancí v rámci odlivu výnosů produkovánými zahraničními investicemi, které do zemí V4 proudily zejména v druhé polovině 90. let a po jejich vstupu do EU v období mezi lety 2005 až 2008. Vedle toho došlo rovněž k růstu produktivity práce či průměrných mezd, negativní stránkou je ale také vyšší zadlužení ekonomik v poměru k HDP.

Ačkoli je hodnocení úspěšnosti hospodářské politiky jako celku relativně obtížné, cílem této diplomové práce bylo zhodnotit úspěšnost hospodářských politik právě ve zmíněných státech Visegrádské skupiny. Toto hodnocení vycházelo z metody magických čtyřúhelníků a zaměřilo se tak na hodnocení reálného výstupu ekonomiky v porovnání s potenciálním růstem, skutečné míry nezaměstnanosti v porovnání s její přirozenou mírou, míry inflace v porovnání s inflačními cíli a salda běžného účtu reprezentujícího vnější hospodářskou rovnováhu.

V oblasti ekonomického výstupu lze nejlépe hodnotit hospodářskou politiku prováděnou v Polsku a na Slovensku, kde byly naměřené odchylky skutečných a potenciálních temp růstu ve sledovaných obdobích nejnižší, nejvyšší odchylka pak byla zjištěna u Maďarska.

V oblasti nezaměstnanosti bylo ve sledovaném období dosaženo nejlepších výsledků v Česku a na Slovensku, nejhůře lze opět hospodářskou politiku Maďarska, kde byl součet jednotlivých odchylek nejvyšší. Rovněž, jak již bylo zmíněno, Maďarsko je jedinou zemí V4, kde se nedaří nezaměstnanost dlouhodobě snižovat.

V oblasti cílování inflace lze opět nejlépe hodnotit Česko, na druhém místě poté Slovensko, zde je ale nutné připomenout, že od roku 2009 je Slovensko členem eurozóny, tedy monetární politika je z velké části ovlivněna Evropskou centrální bankou. Na posledním místě se opět umístilo Maďarsko, tamní centrální banka se totiž dlouhodobě nedaří držet inflaci okolo cílové hodnoty tří procent.

Co se týče vyrovnanosti běžného účtu platební bilance, zde lze Maďarsko hodnotit velmi kladně. Naměřena zde byla druhá nejmenší odchylka (za první Českou republikou), zdůraznit je nutné rovněž to, že v letech 2010 až 2013 bylo konečné saldo maďarské platební bilance v kladných hodnotách. Nejhorší hodnoty indexu dosáhlo Polsko, které v posledních pěti letech evidovalo největší deficity svého běžného účtu.

V souhrnném hodnocení lze jako nejúspěšnější hodnotit hospodářskou politiku prováděnou v České republice, která dosahuje velmi dobrých výsledků v oblasti nezaměstnanosti a cílování inflace. Druhé místo patří Slovenské republice, která dosáhla výborného výsledku v oblasti reálného výstupu ekonomiky a snižování nezaměstnanosti. Na třetím místě se umístila Polská republika, jejíž hospodářská politika vykazala nejlepší výsledek v oblasti výstupu ekonomiky, ale kladně lze hodnotit také dosahování cílů v oblastech míry nezaměstnanosti a inflace. Jako nejméně úspěšná se ukázala hospodářská politika Maďarské republiky, která je úspěšná pouze v oblasti vnější rovnováhy, v dosahování zbylých cílů si tamní hospodářská politika vede nejhůře z celé skupiny analyzovaných zemí.

Seznam použité literatury

BACKUS, David a Patrick KEHOE, 1992. *International Evidence on the Historical Properties of Business Cycles*. American Economic Review 82/4

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA, 2015. ČNB: *Cílování inflace v ČR* [online] [cit. 4. 4. 2015]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/cilovani.html

DOLADO, Juan, Miguel SEBASTIAN a Javier VALLÉS, 1993. *Cyclical Patterns Of The Spanish Economy* [online] [cit. 12. 4. 2015]. Dostupné z: <http://www.bde.es/f/webbde/SES/Secciones/Publicaciones/PublicacionesSeriadas/DocumentosTrabajo/93/Fich/dt9324e.pdf>

EUROPEAN CENTRAL BANK, 2015. ECB: *Monetary Policy*. [online]. [cit. 4. 4. 2015]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/mopo/html/index.en.html>

EUROSTAT, 2015. *General government gross debt - annual data* [online] [cit. 11. 4. 2015]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=teina225&plugin=1>

HLOUŠEK, Miroslav a Jiří POLANSKÝ, 2007. *Produkční přístup k odhadu potenciálního produktu – aplikace pro ČR*. Národohospodářský obzor.

HODRICK, Robert a Edward PRESCOTT, 1997. *Postwar U.S. Business Cycles: An Empirical Investigation*. Journal of Money, Credit and Banking, Vol. 29

HOLMAN, Robert, 2000. *Transformace české ekonomiky*. Praha: CEP. ISBN 80-902795-6-2

CHROMEČEK, Martin, 2007. *Monetární politika a její dopad na konkurenceschopnost Slovenské republiky* [online]. [cit. 4. 4. 2015]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/do/1456/soubory/oddeleni/centrum/papers/wp2007-02.pdf>

CHVOJKA, Petr a Karel ZEMAN, 2000. *Tendence dosavadního vývoje zemí střední a východní Evropy*. Politická ekonomie č. 6

JONAS, Jiri a Frederic MISHKIN, 2004. *Inflation Targeting in Transition Economies Experience and Prospects* [online]. [cit. 4. 4. 2015]. Dostupné z: <http://www.nber.org/chapters/c9564.pdf>

KLIKOVÁ, Christiana et al, 2011. *Hospodářská politika České republiky po jejím vstupu do Evropské unie*. Karviná: OPF. ISBN 978-80-7248-730-1.

KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN et al, 2012. *Hospodářská politika*. 3. vyd. Ostrava: Sokrates. ISBN 978-80-86572-76-5.

KORNAI, János, 1996. *Placení účtu za gulášový komunismus*. Praha: Institut ekonomie ČNB.

LUKÁŠEK, Libor, 2010. *Visegrádská skupina a její vývoj v letech 1991 – 2004*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1859-3

MICHAL, Jan, 1994. *Komparativní hospodářské systémy*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7066-954-3

MLČOCH, Lubomír, 2000. *Úvahy o české ekonomické transformaci*. Praha: Vyšehrad. ISBN 80-7021-389-2

NARODOWY BANK POLSKI, 2015. NBP: *Monetary Policy* [online] [cit. 4. 4. 2015]. Dostupné z: http://www.nbp.pl/homen.aspx?f=/en/onbp/informacje/polityka_pieniezna.html

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA, 2008. NBS: *Udržateľnosť inflácie* [online] [cit. 5. 4. 2015]. Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK%5CMU%5C08_03.PDF

ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT, 2015a. OECD: *Real GDP and components - growth rates and contributions to growth* [online] [cit. 28. 3. 2015]. Dostupné z: <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=350#>

ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT, 2015b. OECD: *HICP* [online] [cit. 28. 3. 2015]. Dostupné z: http://stats.oecd.org/Index.aspx?DatasetCode=MEI_PRICES

ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT, 2015c. OECD: *Harmonised Unemployment Rates (HURs)* [online] [cit. 28. 3. 2015]. Dostupné z: <http://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=36324#>

ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT, 2015d. OECD: *Current Account % of GDP* [online] [cit. 28. 3. 2015]. Dostupné z: <http://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=21764>

ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT, 2015e. OECD: *GDP per head, US \$, constant prices, constant PPPs, reference year 2005* [online] [cit. 11. 4. 2015]. Dostupné z: <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=60702>

ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT, 2015f. OECD: *Average annual wages* [online] [cit. 11. 4. 2015]. Dostupné z: https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=AV_AN_WAGE#

ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT, 2015g. OECD: *Level of GDP per capita and productivity* [online] [cit. 11. 4. 2015]. Dostupné z: http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=PDB_LV#

PLAŠIL, Miroslav, 2011. *Potenciální produkt, mezera výstupu a míra nejistoty spojená s jejich určením při použití Hodrick-Prescottova filtru*. Politická ekonomie 4

POŠTA, Vít, 2008. *NAIRU a přirozená míra nezaměstnanosti – teoretický pohled*. Ministerstvo financí ČR

PŮLPÁN, Karel, 1993. *Nástin českých a československých hospodářských dějin do roku 1990*. Praha: Institut ekonomických věd. ISBN 80-7066-785-0

RAVN, Morten a Harald UHLIG, 2002. *On Adjusting The Hodrick-Prescott Filter For The Frequency Of Observations*. The Review Of Economics And Statistics 84/2

SLANÝ, Antonín et al, 2003. *Makroekonomická analýza a hospodářská politika*. Praha: C. H. Beck. ISBN 80-7179-738-3

SOJKOVÁ, Lenka, 2010. *Hospodářská politika*. 2. vyd. Liberec: TUL. ISBN 978-80-7372-663-8

THE CENTRAL BANK OF HUNGARY, 2015. MNB: *Inflation Targeting*. [online] [cit. 4. 4. 2015]. Dostupné z: http://english.mnb.hu/Monetaris_politika/mnben_monpol_rendszere/mnben_infltargeting_en

TOŠOVSKÝ, Josef, 2000. *Po deseti letech: některé lekce z transformace*. Bankovníctví 11/2000.

URBAN, Luděk et al, 1994. *Hospodářská politika*. Praha: Victoria Publishing. ISBN 80-85865-01-7

WISEGRADGROUP.EU, 2015a. VG.EU: *History of the Visegrad Group* [online] [cit. 7. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/about/history>

WISEGRADGROUP.EU, 2015b. VG.EU: *Final Declaration of Speakers of V4 Parliaments* [online] [cit. 9. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2015/final-declaration-of>

WISEGRADGROUP.EU, 2015c. VG.EU: *Slovakia and V4 to Assist Ukraine* [online] [cit. 9. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/slovakia-and-v4-to>

WISEGRADGROUP.EU, 2015d. VG.EU: *V4 Foreign Affairs Committees Call on Russia to Respect Its Obligations under International Law* [online] [cit. 9. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/v4-foreign-affairs>

WORLD BANK, 2015. WB: *Trade (% of GDP)* [online] [cit. 11. 4. 2015]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/NE.TRD.GNFS.ZS>

ŽÍDEK, Libor, 2006. *Transformace české ekonomiky*. Praha: C. H. Beck. ISBN 80-7179-922-X

Seznam zkratek

HDP	Hrubý domácí produkt
HP	Hospodářská politika
V4	Visegrádská skupina
RVHP	Rada vzájemné hospodářské pomoci
EU	Evropská unie
NATO	North Atlantic Treaty Organization
ČSFR	Česká a Slovenská Federativní Republika
OSN	Organizace spojených národů
CEFTA	Central European Free Trade Agreement
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
WB	World Bank
CZ	Česká republika
HU	Maďarská republika
PL	Polská republika
SK	Slovenská republika

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

jsem byl seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;

beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);

souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;

bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;

bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 25. dubna 2015

.....
Bc. Jan Štěpánek